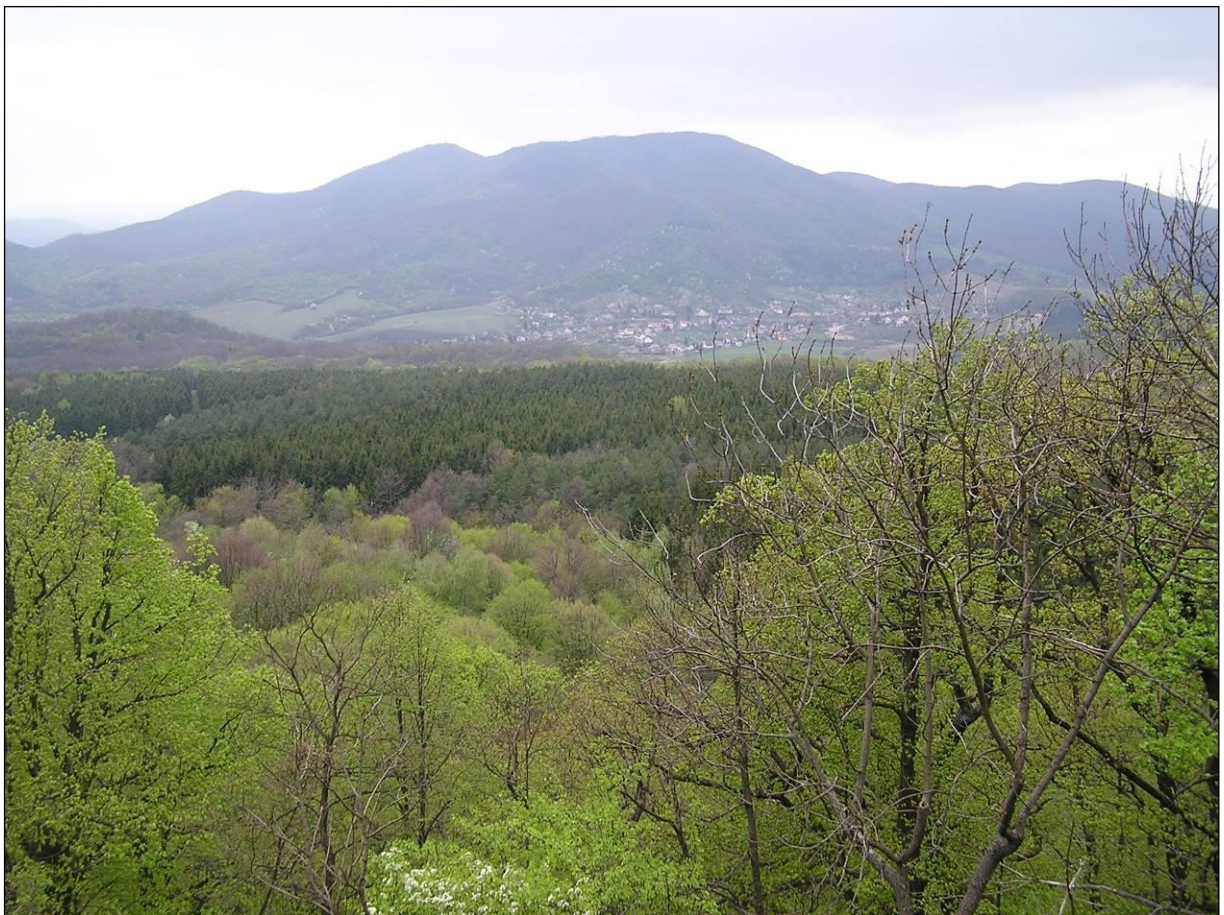

**A Karancs (HUBN20063) kiemelt jelentőségű
természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terve**

Eger, 2020

Készítette:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező (2017):
Dr. Szmorad Ferenc

Aktualizálás (2020):
Schmotzer András

Közreműködő kutatási partner:
BioAqua Pro Kft. (Debrecen)

Közreműködő szakértők:
Dr. Barina Zoltán
Dr. Estók Péter
Dr. Gulyás Gergely
Lantos István
Magos Gábor
Korompai Tamás
Schmotzer András

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
Dr. Szmorad Ferenc

Tartalomjegyzék

1.	<i>A terület azonosító adatai</i>	4
1.1.	Név	4
1.2.	Azonosító kód	4
1.3.	Kiterjedés	4
1.4.	A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	4
1.4.1.	<i>Jelölő élőhelyek</i>	4
1.4.2.	<i>Jelölő fajok</i>	4
1.5.	Érintett települések	4
1.6.	Egyéb védeleteri kategóriák	5
1.7.	Tervezési és egyéb előírások	6
1.7.1.	<i>Természetvédelmi kezelési terv</i>	6
1.7.2.	<i>Településrendezési eszközök</i>	6
1.7.3.	<i>Körzeti erdőtervek és üzemtervek</i>	7
1.7.4.	<i>Tájegységi vadgazdálkodási tervek és üzemtervek</i>	7
1.7.5.	<i>Halgazdálkodási tervek</i>	8
1.7.6.	<i>Vízgyűjtő-gazdálkodási terv</i>	8
2.	<i>Veszélyeztető tényezők</i>	8
3.	<i>Kezelési feladatok meghatározása</i>	12
3.1.	Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	12
3.1.1.	<i>Fő célkitűzések</i>	12
3.1.2.	<i>További célok</i>	13
3.2.	Kezelési javaslatok	13
3.2.1.	<i>Élőhelyek kezelése</i>	16
3.2.1.1.	KE-1 kezelési egység: Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök	16
3.2.1.2.	KE-2 kezelési egység: Cseres-kocsánytalan tölgyesek	25
3.2.1.3.	KE-3 kezelési egység: Mész- és melegkedvelő tölgyesek	34
3.2.1.4.	KE-4 kezelési egység: Mészkerülő bükkösök és mészkerülő tölgyesek	37
3.2.1.5.	KE-5 kezelési egység: Törmeléklető-erdők	40
3.2.1.6.	KE-6 kezelési egység: Üde kaszálórétek	43
3.2.1.7.	KE-7 kezelési egység: Regenerálódó erdők, cserjések és gyepek	45
3.2.1.8.	KE-8 kezelési egység: Származék és idegenhonos fafajú erdők	50
3.2.1.9.	KE-9 kezelési egység: Utak, telephelyek, bányák	54
3.2.1.10.	KE-10 kezelési egység: Karancs-kápolna és Karancs-kilátó	56
3.2.2.	<i>Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés</i>	57
3.2.3.	<i>Fajvédelmi intézkedések</i>	57
3.2.4.	<i>Kutatás, monitorozás</i>	57
3.2.5.	<i>Mellékletek</i>	59
3.3.	A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	63
3.3.1.	<i>Agrártámogatások</i>	63
3.3.2.	<i>Pályázatok</i>	66
3.4.	A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	66
3.4.1.	<i>Felhasznált kommunikációs eszközök</i>	66
3.4.2.	<i>A kommunikáció címzettjei</i>	67
3.4.3.	<i>Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel</i>	68
4.	<i>Felhasznált irodalom</i>	69
5.	<i>Térképek</i>	70
6.	<i>Fotódokumentáció</i>	79
7.	<i>Jóváhagyó nyilatkozat</i>	90

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Karancs kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-----------------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20063
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	881,79 hektár
--------------------------------	---------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2018. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek

(kiemelt jelentőségű élőhely*)

- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 9180 Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*szal
- 91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

1.4.2. Jelölő fajok

(kiemelt jelentőségű faj*)

- skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- havasi cincér (*Rosalia alpina*)
- csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)*
- nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat, és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Karancsalja	Nógrád	244,85	27,77	19,53
Karancslapujtő	Nógrád	462,42	52,44	23,87
Salgótarján-Somoskőújfalu	Nógrád	174,52	19,79	1,70
Összesen:		881,79	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha) / átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Országos jelentőségű védett természeti terület	-	Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet	881,79 (100%)	132/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet
<i>ex lege</i> védett földvár	-	Kápolna-hegy	0,50 (kb.) (0,05%)	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
<i>ex lege</i> védett forrás	-	Tarász-forrás	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
<i>ex lege</i> védett forrás	-	Ceberna-forrás	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
<i>ex lege</i> védett forrás	-	Gyopár-forrás	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
<i>ex lege</i> védett forrás	-	Kupán-kút	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
<i>ex lege</i> védett forrás	-	Margit(Katalin)-forrás	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
<i>ex lege</i> védett forrás	-	Tőke-kút (Elemér-forrás)	-	1996. évi LIII. törvény a természet védelméről
Nyilvántartott régészeti lelőhely	RA 41028	Karancsalja-Ceberna-völgy	-	-
Nyilvántartott régészeti lelőhely	RA 41032	Karancsalja-Kápolna-hegy	-	-

Nyilvántartott régészeti lelőhely	RA 41036	Karancsalja–Kupányhegy	-	-
Nyilvántartott régészeti lelőhely	RA 41050	Karancslapujtó–Cinegés alja	-	-
Nyilvántartott régészeti lelőhely	RA 41052	Karancslapujtó–Cinegés-hegy	-	-
Nemzetközi (UNESCO) védettség	-	Novohrad-Nógrád Geopark	139,2 (100%)	
Országos ökológiai hálózat	-	magterület	881,79	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
		ökológiai folyosó puffer övezet	-	
Összesen:			881,79 (100%)	

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területet teljes egészében magába foglaló Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terve jogszabályi formában a 6/2010. (III. 31.) KvVM rendeletben jelent meg. Emellett a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságnál a tájvédelmi körzet részletes, 3/2008. (II. 5.) KvVM rendelet szerint elkészített kezelési terve is elérhető. A természetvédelmi kezelési tervnek írásban rögzített időbeli érvényességi korlátja nincs, azonban a vonatkozó előírások szerint azt legalább 10 évente (tehát esetünkben legkésőbb 2020-ban) felül kell vizsgálni.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Település	Típus	Határozatszám
Karancsalja	Településszerkezeti Terv	43/2002. (XII. 30.) határozat
	Helyi Építési Szabályzat	16/2002. (XII. 30.) rendelet 10/2008. (X. 27.) rendelet 6/2009. (III. 26.) rendelet
Karancslapujtó	Településszerkezeti Terv	39/2005. (IV. 19.) határozat
	Helyi Építési Szabályzat	5/2002. (VI. 27.) rendelet
Salgótarján	Településszerkezeti Terv	15/2017 (II.14.) önk. határozat
	Helyi Építési Szabályzat	8/2017. (II. 14.) önk. rendelet

Karancsalja és Karancslapujtó községek fenti számokkal azonosított településszerkezeti tervei és többször módosított helyi építési szabályzatai a tervezési területet (mint védelmi célú erdőkből álló tömböt) a beépítésre nem szánt területek között tartja nyilván. Emellett Karancslapujtó helyi építési szabályzata leszögezi, hogy a védett erdők területén semmiféle építmény nem helyezhető el, illetve, hogy a természetvédelmi és Natura 2000 területeken növényvédő szerek és műtrágya alkalmazása tilos.

Salgótarján város településrendezéssel kapcsolatos helyi dokumentumai (határozatok, rendeletek, településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat, településfejlesztési koncepció arculati kézikönyv) nyilvánosak, jórészt szabadon elérhetők a települések honlapján, illetve az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) honlapján (<https://www.teir.hu/>) is.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha) ¹	Erdőtervezés éve
Salgótarjáni	Karancsalja	244,89	2024
	Karancslapujtó	462,43	
	Salgótarján-Somoskőújfalú	173,90	
Összesen:	-	881,22	-

A Salgótarjáni Körzet 2015. január 1. és 2024. december 31. között érvényes körzeti erdőterve (ügyszáma: HEG/EI/6866-1/2014.) a NÉBIH Erdészeti Igazgatóság weboldalán egyelőre nem elérhető. Az erdőtervezési folyamat során a Karancs térségét is érintő, részletes Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció is készült, mely az erdőgazdálkodásra vonatkozóan megállapított előírás-javaslatok Natura 2000 területekre, illetve a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékelését tartalmazza (a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság közreműködésével készítette a Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága). A terület erdészeti hatóság által bejegyzett erdőgazdálkodója az Ipoly Erdő Zrt. (Balassagyarmat), illetve annak Salgótarjáni Erdészete, továbbá a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság (Eger). A nevezett szervezetek gazdálkodási, illetve kezelési célokat szolgáló, részletes állományleírásokat és tervezési előírásokat tartalmazó erdőterve szintén 2015-2024 között érvényes.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A tervezési terület a 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján az Északi hegy- és dombvidéki vadgazdálkodási tájon belül a 202. sorszámú Nógrád-Cserháti vadgazdálkodási tájegységbe esik. (A terv hatályos állapota; 2018.08.31) innen tölthető le: http://ova.info.hu/adattar/tajegyseg_terv/202_VGTT-20180910.pdf

A tájegységi vadgazdálkodási terv a 14/2018. (VII.3.) AM rendelettel került kihirdetésre.

A tájegységen belül a Karancs térsége az 550710 kódszámú vadászterület része, mely területen a földtulajdonosi közösség közgyűlése, illetve a vadászati hatóság nyilvántartásba vételre irányuló eljárása alapján vadászatra jogosult az Ipoly Erdő Zrt. (Balassagyarmat).

A vadgazdálkodási üzemterv 2037.02.28-ig érvényes. A vadgazdálkodási terv a Nógrád Megyei Kormányhivatal Salgótarjáni Járási Hivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halászati Osztályán érhető el.

A vadgazdálkodási tájegység lehatárolása elérhető:

¹ Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban).

http://ova.info.hu/vg_taj/tajegys-ORSZ-20160224.pdf

http://ova.info.hu/vg_taj/tajegys-ORSZ-20160224-feketefeher-nevekkal.pdf

Az 550210 kódszámú vadászterület lehatárolása elérhető:

<http://ova.info.hu/terkep-pdf/tajegys-NOGR-A3-20160223.pdf>

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs halgazdálkodási hatóság által nyilvántartott halgazdálkodási vízterület. Az időszakos vízhozamú patakok halfaunával nem rendelkeznek, horgászati célokra nem alkalmasak.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület az 1-8 azonosítójú „Ipoly” és a 2-10 azonosítóval rendelkező, „Zagyva” vízgyűjtő alegységekhez nyert besorolást (a vízvásztó a Karancs észak-déli irányú főgerince). A vízgyűjtő-gazdálkodási terveket (amely egyébként a Karancs területére, illetve szűkebb térségére vonatkozóan konkrétumokat nem tartalmaz) a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, továbbá az érintett környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok 2010 áprilisában, a Víz Keretirányelv hazai megvalósítása során készítették. A jelenleg érvényes terv 2027-ig tüntet fel elérendő célokat, konkrét feladatokat 2015-ig határozott meg. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek második felülvizsgálata és korszerűsítése a KEHOP-1.1.0-15-2016-00008 számú projekt keretében zajlik, mely várhatóan 2022 márciusában fejeződik be (<http://vgt3.ovf.hu/>).

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek elérhetők:

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ²	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	50	szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az állományok fajösszetételének és szerkezetének alakítása, a különböző korosztályok

² Magyarázat: H (high) – magas; M (medium) – közepes; L (low) alacsony.

				<p>térbeli mintázatának meghatározása, a biológiai funkciók befolyásolása.</p> <p>nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>), skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) – Az állományszerkezet alakításával, a friss és korhadó holtfa mennyiségének befolyásolásával az erdőgazdálkodás érdemi kihatással van/lehet a szaproxilofág rovarfajok megőrzésére.</p> <p>csíkos medvelepke (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>) – Az állományklíma, az állományszerkezet és az elegyesség alakításával az erdőgazdálkodás érdemi kihatással van/lehet a lepkefaj populációjának megőrzésére.</p> <p>nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) – Az állományszerkezet alakításával, illetve a bűvő- és táplálkozó helyek jelenlétének befolyásolásával az erdőgazdálkodás érdemi kihatással van/lehet az erdőlakó, illetve erdőben (is) táplálkozó denevérfajok megőrzésére.</p>
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is	M	50	szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulusszal</i>

				<p>(91G0), pannon cserestölgyesek (91M0) – Az állományok álló és fekvő holtfa ellátottságának alakítása, befolyásolása.</p> <p>nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>), skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>) – A friss és korhadó (vastag) holtfa folyamatos jelenlétének biztosítása a szaproxilofág rovarfajok megőrzése szempontjából kulcsfontosságú.</p> <p>nyugati pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>) – Az odvas, kéreglevált (az erdőlakó denevérek számára búvóhelyet nyújtó) álló holtfa jelenléte a fajok megőrzése szempontjából kulcsfontosságú.</p>
B12	Ritkítás (lombkoronaszintben) (úgy mint tisztítások és gyérítések)	M	30	<p>szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i>-erdői (9180), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal (91G0), pannon cserestölgyesek (91M0) – Az állományok elegységének és az idegenhonos fafajok jelenlétének szabályozása, a törzsátmérő-eloszlás és térbeli változatosság befolyásolása.</p> <p>havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>) – A sérült, frissen elpusztult bükk egyedek folyamatos jelenléte a faj szaporodásának biztosításához szükséges.</p>

B16	Faanyag szállítása	M	15	havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>) – A kitermelt bükk faanyag erdőből való kiszállításának időpontja a populáció megőrzése szempontjából lényeges (május közepe előtti kiszállítás szükséges, hogy a rönkökre petézést meg lehessen akadályozni).
G08 / I04	Hal- és vadállomány kezelése (vadak károkozása (túltartott vadállomány) / Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	M(H)	85	szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i> (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az erdődinamikai folyamatok befolyásolása (makkfelszedés, felújulás, növekedés és differenciálódás lassítása). nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) – Az öreg, szétkorhadó fatuskók rendszeres kitérésével a vaddisznó jelentősen vissza tudja vetni a populáció létszámát.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	40	pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i> (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) agresszív terjeszkedése révén a természetközeli állapotú életközösségek struktúrájának szétrombolása.
Jövőbeli potenciális hatás:				

N01	Hőmérsékletváltozás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében	M	60	<p>pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – A száraz, köves termőhelyeken előforduló, jobbára zárt lombkoronával rendelkező, de klimatikusan érzékeny élőhelyek egészségi állapotának befolyásolása.</p> <p>nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>) – Közvetett hatásról lehet szó, a tölgy dominanciájú állományok (91M0) egészségi állapotának alakulása függvényében a bogárfajok megőrzésének lehetőségei is változhatnak.</p>
-----	---	---	----	---

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

3.1.1. Fő célkitűzések

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/helyreállítása:

- szubmontán és montán bükkösök (9130)
- törmeléklejtő- és szurdokerdők (*9180)
- pannon cseres-tölgyesek (*91M0)
- pannon molyhos tölgyesek (91H0)
- szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- havasi cincér (*Rosalia alpina*)

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok:

- A területen található természetszerű erdők, kiemelten szubmontán bükkösök (9130), gyertyános-tölgyesek (91G0), törmeléklejtő erdők (9180), pannon

molyhos tölgyesek (91H0) és pannon cseres-tölgyesek (91M0) kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/elérése, különösen a szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) számára szükséges idős állományrészek, faegyedek, odvas fák, valamint holt faanyag mennyiségének növelésével, illetve az akácosodás visszaszorításával (mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel).

3.1.2. További célok

- A természetszerű erdők változatos állományszerkezetének, elegyességének, fenntartása/elérése, különös tekintettel a nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*) és tavaszi fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) közösségi jelentőségű fajok élőhelyi igényeire.
- Gyepkezelések során a szegélycserjések, cserjés sávok és foltok részleges kímélete, különösen a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományai érdekében, valamint a hagyasfák megtartása.
- Az intenzíven terjedő (akác), illetve inváziós fafajokkal fertőzött erdőállományok természetességének javítása, elsősorban az akácosodás visszaszorításával (mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel).

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat attól jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, s egyaránt tartalmaznak jelölő és nem jelölő (utóbbiak között akár másodlagos) élőhelytípusokat. A tervezési terület meglehetősen mozaikos (összesen 250 élőhelyfolt került lehatárolásra), aminek az oka részben a tagolt felszín és a kiterjedések változása folytán sűrűn váltakozó természetközeli erdőtípusok, részben a hegylábi másodlagos élőhelyek (erdők, cserjések, gyepek) jelenléte. A homogén, zárt erdőtakaró miatt a kezelési egységek nagyobb foltjaiba emellett viszonylag kevés számú esetben tartoznak bele olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek, amelyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. gyepterületeken található facsoportok, erdők alatti utak stb.).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és az előírás-javaslatok elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

„A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.”

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségét, a potenciálisan jelölő élőhelyé fejleszthető területeket). Egyes kezelési egységeknél (pl. KE-1) a megfogalmazható természetvédelmi célok, illetve az erdők jelenlegi üzemmód szerinti besorolása figyelembevételével alternatív kezelési irányvonalakat is meghatároztunk.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

A kezelési egységekre (KE) vonatkozó részletes kifejtését megelőzően a teljes tervezési terület vonatkozásában az alábbiakban adjuk meg a gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatokat (A. pont), a gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatokat (B. pont) és a kötelezően betartandó előírásokat (C. pont).

A) Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó, üdülő vagy iparterület kijelölése nem javasolt.
- Új bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés a tervezési területen nem kívánatos.
- A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon (utakon, villanypászttáokban) a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés (növényzet visszavágása, zajterhelés, zavarás) minimalizálásra kerüljön.
- A tervezési területen belüli ingatlanokon bármiféle (pl. tanösvényt, turistautat érintő) karbantartási, fenntartási munkát a természeti és táji értékek kímélete, védelme és megőrzése érdekében, illetve ezen szempontok figyelembevétele mellett, a műszakilag indokolható legkisebb terület igénybe vétele mellett lehet végezni.
- Természetvédelmi infrastruktúraként csak az élőhely-rehabilitációt és a terület hatósági megjelölését, valamint a természetvédelmi célú oktatást, nevelést, bemutatást szolgáló létesítmények helyezhetők el.
- A tervezési terület számos pontján látható információs táblákat (Bükki NPI információs táblái, Novohrad-Nógrád Geopark információs táblái, egyéb információs táblák) a külső megjelenést illetően hosszabb távon – a felújításokkal párhuzamosan – valamilyen egységesítési folyamatnak célszerű alávetni.

- A tervezési területet bármilyen formában érintő fejlesztés vagy jelentősebb volumenű karbantartási munkák előtt az érintett nemzeti park igazgatóságot (Bükki Nemzeti Park Igazgatóság) értesíteni szükséges.

A közlekedési folyosók (utak) és egyéb vonalas létesítmények (elektromos légvezetékek) karbantartása során (amellett, hogy a fenntartók/szolgáltatók a műszaki-üzembiztonsági szempontok maximális érvényesítésére kötelezettek/jogosultak) a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Törekedni kell a területen lévő vegetáció minél nagyobb arányú megtartására.
- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között lehet végezni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszálással javasolt megakadályozni.
- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.
- A kivitelezési munkák megkezdése előtt a nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.

B) Gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatok:

- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból kell válogatni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedést, terjedését kaszálással javasolt megakadályozni.
- A faanyag-készletezettő helyek, rakodók helyszíneit az érintett nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges.
- Bármiféle depónia (akár csak átmeneti) kialakítása a területen nem kívánatos, az elhelyezést (a közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelmére tekintettel) lehetőleg a tervezési területen kívül kell megoldani.
- Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
- Vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése csak korlátozott számban, a Bükki Nemzeti Park Igazgatósággal való egyeztetést (helyszín, kiépítés, használat módja, etetőanyag minősége) követően, a sérülékeny élőhelyfoltoktól lehetőség szerint minél távolabbi (min. 200 m) helyszíneken javasolt.
- A tervezési területen a nagyvadállomány (elsősorban a vaddisznó, gímszarvas és muflon állománya) jelentős csökkentésére van/lenne szükség, mert a jelenlegi vadlétszám egyrészt nagyon erős talajbolygatást jelent és nagyon komoly gyomosító

hatással bír, másrészt az erdődinamikai folyamatokat makkfelszedéssel és rágással drasztikus mértékben fékezi, illetve lehetetlenné teszi, akadályozza. A nagyvadkérdés kezelésénél a vadlétszám-csökkentés kell, hogy prioritást kapjon, de végszükség esetén - erdőgazdálkodási és természetvédelmi problémák kezelésére - átmenetileg (a megfelelő engedélyezési eljárás lefolytatását követően) vadvédelmi kerítés építése is elfogadható.

C) Kötelezően betartandó előírások:

Az erdők fenntartására és a bennük folytatott gazdálkodásra, kezelésre vonatkozó általános (kötelezően betartandó) szabályokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet rögzíti. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai szintén kötelező érvényűek. A tervezési terület védett természeti területet érint, a tervezési területet teljes egészében magába foglaló Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terve jogszabályi formában a 6/2010. (III. 31.) KvVM rendeletben jelent meg.

A tervezési területen a fentiekén túl a természetvédelmi hatóság a fokozottan védett fajok egyedeinek védelme érdekében – a Tvt. 44. §. (5) bekezdésében és a 12/2005. (VI.17.) KvVM rendelet 2. §-a alapján – az egyes fokozottan védett növény- és állatfajok élőhelyén és élőhelye körül korlátozást rendelhet el, ha a tervezett/várható használati mód, gazdálkodási tevékenység a fokozottan védett faj egyedének vagy állományának zavarásával, veszélyeztetésével, károsításával, elpusztulásával járna. A korlátozás elrendelését a természetvédelmi hatóság egyedi határozatban rendeli el (területi korlátozás lehatárolásával, védőzóna meghatározásával, időbeli hatály megadásával).

A felszín alatti vizek védelmére az alábbi hatályos jogszabályokat is figyelembe kell venni:

- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről különös tekintettel a település ivóvízbázisára és a strandi kutakra.
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 6/2009. (IV. 14.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről
- 27/2004. (XII.25.) „a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról” szóló KvVM rendelet

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1.KE-1 kezelési egység: Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület üde, jó vízellátottságú termőhelyeken álló zonális erdeit foglalja magába. Az ide sorolt gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és szubmontán bükkösök

völgyaljakban és északi lejtőkön kisebb-nagyobb állományokkal a teljes tervezési területen jelen vannak, annak mintegy negyedét teszik ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (K2), bükkösök (K5) / Natura 2000: pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal (91G0), szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), díszes tarkalepke (*Hypodryas maturna*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- érintett földrészletek: Karancsalja 016a*, 016c*, 016d*, 016i*, Karancslapujtó 060/8a*, 060/9, Salgótarján 0919/1a*, 0919/1b*, 0919/1c, 0919/1d*, 0919/1f*, 0928/2*, 0928/3*, 0928/7a*, 0928/7b*, 0928/7c* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Karancsalja 1/A*, B*; 2/A*; 4/E*; 5/B*, C*; 6/A*, B*; 7/A*, B*; 8/C*, D*, E*, F*, H*; 9/A*; 10/C*; 11/B*, C*, D*; 12/B*, C*; Karancslapujtó 1/A*, D*; 2/A*, B*, 3/A*, B*, C*, D*, E*; 4/A*, B*, C*; 6/B*, D*, F*, G*, H*; 7/A*, B*; 8/A*, B*, C*; 10/A*, B*, C*; 11/A*, D*; 12/A*, B*; 13/A*, B*, C*, D*; 14/A*, C*, D, E, F; 15/D*; 16/A*, B*, E*; 21/B*; 22/A*, C*; 23/A*, B*, E*; 24/C*, E*; 25/A*, C*, D; 26/A*, B*, C*, E*, F*, G*, I*; Salgótarján 101/A*, B*, C*, D*, F*, G*, H*; 115/B*, C*, D*, TI*; 116/B*, C*, D*; 117/A*; 118/A*, C*, D (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

c1) Vágásos üzemmódba sorolt állományok:

A gyertyános-tölgyes és bükkös állományok jelentős része ma is vágásos üzemmódban kezelt, jelentős részben középkorú állomány (a következő erdőtervezési ciklusban ezek nagy részét is célszerű lenne átmeneti üzemmódba sorolni). Ezekben az erdőkben az elkövetkező időszakban (az életkori sajátosságok miatt, illetve az aktuális erdőtervi előírások alapján) elsősorban nevelővágások (leginkább növedékfokozó gyérítések) végzése merülhet fel.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- A nevelővágások (törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések) során az őshonos lombos elegyfajok (hársak, juharok, szilek, magas kőris, bükk, nyír, rezgő nyár, vadgyümölcsök) egyedeinek kímélete, az előforduló idegenhonos fajok (fenyőfélék, akác) fokozatos visszaszorítása. A szórványosan megjelenő akác-törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Szórt vagy kisfoltos mintázat mellett az elegyfajok arányának 20-40%-os tartomány felé való elmozdítása, egyes állományok fenntartása. Hosszabb távon (főleg a változó klímaviszonyokhoz való alkalmazkodás szükségessége miatt) a tájegységben most jellemző zonális erdőkhöz képest elegyesebb, több (őshonos) fajból álló erdők kialakítása és fenntartása.

- A szálanként vagy kisebb csoportokban megjelenő cser (lokálisan max. 20-30% elegyarányig történő) tudatos megtartása.
- Az átmérő-eloszlásban mutatkozó változatosság megtartása, bővítése. A visszamaradó állományban az átlagátmérőnél vékonyabb és vastagabb törzsek jelenlétének biztosítása. Az előző állományokból (vagy legelőerdőkből) visszamaradt, az állomány átlagkoránál idősebb faegyedek (az átlagosnál nagyobb koronájú, böhöncös fák) kímélete, megőrzése.
- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével javasolt.
- Az állományok színtezettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- Az egyenletes hálózatot kialakító, homogenizáló jellegű állományalakítás elkerülése, helyette térben változó erélyű belenyúlás alkalmazása, változatos, sok elegyfára épülő, mozaikos szerkezet kialakítása. (A térben változó erélyű munkák egyik lehetséges kivitelezési módja, hogy kisebb állományrészeket érintetlenül hagyunk, a besűrűsödött foltokat ténylegesen gyérítés jelleggel fellazítjuk, az alsó szinttel rendelkező állományrészeket pedig erősebben gyérítjük.)
- A távlatilag átalakításra tervezett erdőkben a beavatkozások mozaikos, vertikálisan is tagolt állományszerkezet kialakítása/megerősítése, valamint a felújítás megkezdése szándékával való elvégzése. Az új korosztályok megtartása, illetve megjelenítése érdekében ez esetben a már meglévő újulatfoltok felett, jó makktermést adó években pedig a nagyobb koronájú magászóró fák szomszédságában (megfelelő hálózatban, egymástól legalább 40-60 m-es távolságra), kisebb, fél-egy famagasság átmérőjű lékek is nyithatók.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének (hektáronként legalább 5-20 m³) helyszínen való hagyása. Az állományokban régebb óta földön fekvő és tövön száradt törzsek összetermelése és kiszállítása mellőzendő, valamint a gyökértányérral kifordult törzsek egy része is visszahagyandó.
- Az erdő fennmaradását és egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok, valamint az utak és turistautak környéki veszélyhelyzet elhárítása kivételével az egészségügyi fakitermelések mellőzése.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megőrzésével történő elvégzése.

A vágásos üzemmódba sorolt idős gyertyános-tölgyesek és bükkösök esetén a véghasználati célú beavatkozások kapcsán lehet megfogalmazni olyan irányelveket, amelyek egyrészt mérséklék a végvágás okozta környezeti változásokat, másrészt segíthetik a folyamatos erdőborítás felé való fokozatos átvezetést.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az erdészeti gyakorlatban általánosan elterjedt egyenletes bontáson alapuló (következésképpen egykorú, egyszintes és homogén állományokat eredményező, esetenként erősen leegyszerűsítve végrehajtott), ún. ernyős felújítógátások helyett 15-30 éves időtartamra elnyújtott, egyenlőtlen (lékes-csoportos-foltos, esetleg vonalas-szegélyes) beavatkozással végzett felújítógátások, vagy a 30-60 évre elnyújtott felújítási periódust eredményező szálalógátások alkalmazása. Rövidebb időtartamú véghasználatok és nagyobb erdőrészek esetén javasolt a részterületes végvágások (és esetleg bontógátások) kivitelezése.
- A bontógátások/szálalógátások során az utódállomány elegységének biztosításához az egyébként is szórványos elegyfafajok egyedeinek (szálanként vagy csoportosan) kímélete és lehető leghosszabb ideig való fenntartása.
- A bontógátások/szálalógátások során a tővön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való – legalább részleges – visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- A bontógátások/szálalógátás, illetve végvágások során az állományok alsó szintjében levő fiatalabb fák és facsoportok döntési és közelítési károktól való megóvása, felszabadítása.
- A felújítási folyamat végén a terület 5-10%-án, az idős állomány élőfakészletének 5-10% mértékéig hagyásfa-csoportok visszahagyása. A hagyásfa-csoportokat (praktikusan még a bontások, illetve kezdeti szálalógátások fázisában) úgy célszerű kijelölni, hogy azok az idős állományokon belüli különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, természetvédelmi vagy közjóléti jelentőségű objektumokat (pl. védett fajok előfordulási helyei) is magukba foglalják.
- A már megbontott állományokban (a további fakitermelések időleges visszafogásával, a végvágás elhagyásával, illetve a térbeliség újragondolásával) a felújítási folyamat szálalógátásos erdőfelújítás felé való átvezetése, vagy esetleg átmeneti üzemmódba fordítása.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének (hektáronként legalább 5-20 m³) helyszínen való hagyása. Az állományokban régebb óta földön fekvő és tővön száradt törzsek összetermelése és kiszállítása mellőzendő, valamint a gyökértányérral kifordult törzsek egy része is visszahagyandó.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c2) Átmeneti és örökzöld üzemmódba sorolt állományok:

Átmeneti és örökzöld üzemmódba főleg idős, a klasszikus erdészeti megközelítés szerint véghasználat-közeli állományok kerültek. Ezekben az elkövetkező időszakban (az életkori sajátosságok miatt, illetve az aktuális erdőtervi előírások alapján) elsősorban szálalógátás, illetve szálalás végzése merülhet fel. A kétféle üzemmódba sorolt állományok jelenleg azonos kiinduló állapotot (idős, homogén, zárt, legfeljebb mérsékelten lékesedő erdőkép)

jelentenek, ezért irányelvek szintjén együtt tárgyaljuk őket (valójában a jelenleg örökerdő üzemmódba sorolt állományokban is átalakítás folyamatot kell indítani, ezért a szövegezésnél e tekintetben sem teszünk különbségeket).

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az átalakítás komplex, szálalóvágással indított folyamata során a kiinduló (idős) állományok fatérfogatának fokozatos csökkentése, továbbá az átmérőeloszlás, a térbeli mintázat, a vertikális tagoltság és az elegyarányviszonyok egyidejű alakítása. A biológiai szempontból értékesebb, az erdőlakó denevérek és szaproxilofág rovarok számára búvó- és szaporodóhelyet biztosító (odvas, korhadt, böhönc jellegű stb.) törzsek, illetve a faállományhoz köthető mikroélőhelyek legalább részleges megtartása. (A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó hagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.)
- Az átalakítások lékvágással és/vagy csoportos bontásokkal történő megindítása, a térbeli mintázat további alakításánál a lékes-csoportos-foltos beavatkozások előnyben részesítése.
- A szálaló szerkezet fokozatos közelítése érdekében a gyors, nagyobb mértékű – az átalakítási törekvéssel össze nem egyeztethető ütemű – fakitermelések mellőzése.
- Az átalakítás során az egyébként is szórványos elegyfajok egyedeinek (szálankénti vagy csoportos) kímélete, az utódállomány elegyességének biztosítása. Az állományok alsó szintjében levő fiatalabb facsoportok döntési és közelítési munkák során való megóvása, sérülésmentes felszabadítása.
- A fiatal újulatfoltok elegyességének, változatosságának megtartása, az előforduló idegenhonos fajok (akác) fokozatos visszaszorítása. A szórványosan megjelenő akáctörzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Az átalakítási folyamat során az erdőrésztetek 5-10%-ának érintetlenül hagyása. Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfa-csoportok”) előzetes, az átalakítás kezdeti fázisában való kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok az idős állományokon belül elhelyezkedő különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, természetvédelmi vagy közjóléti jelentőségű objektumokat (pl. védett fajok előfordulási helyei) és az egykori legelőerdőkből visszamaradt öreg hagyásfákat is magukba foglalják.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének helyszínen hagyása, hektáronként legalább 5-20 m³ holtfa jelenlétének folyamatos biztosítása. Az állományokban régebb óta földön fekvő és tövön száradt törzsek összetermelése és kiszállítása mellőzendő, s a gyökértányérral kifordult törzsek egy része is visszahagyandó.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c3) Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok:

A gyertyános-tölgyes és bükkös állományok egy kisebb része (főleg a Karancs főgerince mentén és egy-két meredekebb, élesebb oldalgerincen) faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletbe esik. Ezekben az erdőkben gyakorlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások lehetségesek, illetve célszerűek.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá a használt utak és turistautak mentén közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával, balesetmegelőzési céllal.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetileg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak az érintett nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet számos helyi szintre megfogalmazott előírást is ad (itt most csak a kezelési egység szempontjából releváns tételeket említjük):

- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a termőhelynek nem megfelelő, vagy az erdészeti tájidegen elegyfajokat – különös tekintettel az intenzíven terjedő fajokra – lehetőség szerint teljes mértékben vissza kell szorítani.
- Nevelővágások során az odúlakó madarak és emlősök számára kiemelt fontosságú odvas fákat, a lábon álló holtfát, facsonkokat, a terebélyes koronájú böhöncöket, valamint a ragadozómadár-fészket hordozó fákat kímélni kell, hektáronként legalább 5 ilyen egyedet vissza kell hagyni.
- Az elő- és véghasználatok során keletkező vágástéri hulladékot az élővizek medréből el kell távolítani.
- A véghasználatok során tölgy facsoportok és egyes fák meghagyására a szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és a nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*) élőhelyül szolgáló erdőkben kiemelt figyelmet kell fordítani.
- A skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) élőhelyül szolgáló erdőkben a méretes nyár- és fűz (a területen: rezgőnyár, kecskefűz) egyedeket kímélni kell.
- A havasi cincér (*Rosalia alpina*) élőhelyül szolgáló területen kitermelt vagy készletezett faanyagot legkésőbb május 15-ig el kell szállítani.

- Az erdőlakó és/vagy erdőben is táplálkozó denevérfajok élőhelyének biztosítása érdekében a megfelelő cserjeborítás fenntartására (a cserjeszint fakitermelési munkák során való megtartására) kiemelt figyelmet kell fordítani.
- Állandó és időszakos vízfolyásokon keresztül, valamint az időszakos állóvizek (erdei kis tavak) területén történő anyagmozgatást lehetőség szerint kerülni kell, arra csak olyan módszerrel vagy időben kerülhet sor, ami a lehető legkisebb mértékben okozza a meder erodálódását, vagy a vízfolyás, állóvíz életközösségének sérülését.
- A rakodókat olyan állapotban kell tartani, hogy az ott megjelenő inváziós fajokból álló gyomnövényzet ne okozzon természetvédelmi problémát.
- A vegetációs időszak a körzetben április 1-től augusztus 31-ig tart, a fakitermelések időbeli ütemezését ennek megfelelően kell tervezni.

További, ennél a kezelési egységnél is releváns, kötelezően betartandó természetvédelmi kezelési irányelv idézhető a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló 6/2010. (III. 31.) KvVM rendeletből:

- Az állami tulajdonú erdőben biztosítani kell, hogy az adott erdőrészletben becsült teljes fatérfogat legalább 5%-a álló és fekvő holtfaaként legyen jelen a területen.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.

E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [<i>Magyarázat: Biotópfák, kéregvedlett és fészektartó fák meghagyása</i>]
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tö- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása. [<i>Magyarázat: gyertyán, kocsánytalan tölgy főfajokkal</i>]
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény

	sarjadásmentes irtását biztosítják.
	<ul style="list-style-type: none"> Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztályeloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Megemlítendő viszont, hogy a KE-8 egység alatt szerepeltetett kultúrerdő állományok jelentős részét hosszú távon gyertyános-tölgyes, illetve bükkös állománnyá kell majd visszaalakítani. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése tulajdonképpen nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével) lehetséges. A meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. A Karancs-kápolna környezete a búcsújáráshely igényeinek megfelelően használható, fenntartható. A Karancs főgerincén található műszaki létesítmények (adótorony, antennák) működtetésének feltételeit, valamint a Karancs kilátó látogathatóságát folyamatosan biztosítani kell. Az állományok alatt (pl. a Kercseg-lapos, Gyopár-forrás, Karancs kilátó környezetében) található erdei pihenőhelyek, források karbantartása rendszeresen elvégzendő. A Karancs-nyereg, a Karancs-kápolna és a Karancs főcsúcs térségében található információs táblákat a külső megjelenést illetően hosszabb távon – a felújításokkal párhuzamosan – valamilyen egységesítési folyamatnak célszerű alávetni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A gyertyános-tölgyesek és bükkösök a tervezési terület nagy területfoglalású, jelentős élőfakészlettel rendelkező, a védelmi és közjóléti célkitűzések mellett bizonyos mértékben gazdasági jelentőséggel is bíró erdei, amelyekre a jelenleg (2015-2024 között) érvényben levő erdőterv is tartalmaz gazdálkodási jellegű fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket. A kezelési javaslatok mindezek figyelembevételével, a jelenlegi üzemmód-besorolások szerinti tagolással, de hangsúlyozottan a természetvédelmi (kisebb részben a közjóléti-turisztikai) funkciók előtérbe helyezésével kerültek megfogalmazásra. A javasolt intézkedések a homogén állományszerkezetű erdők változatosabbá tételét, az elegyfák felkarolását, az idegenhonos elemek (akác, fenyők) visszaszorítását, a holtfa mennyiségének növelését, valamint az erdőlakó denevérfajok és szaproxilofág rovarfajok számára szükséges mikroélőhelyek, szubsztrátok, így a holtfa jelenlétének biztosítását (együttesen az erdők természetességi állapotának javulását) is szolgálják.

3.2.1.2.KE-2 kezelési egység: Cseres-kocsánytalan tölgyesek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a tervezési terület száraz termőhelyeken álló zonális erdei, a cseres-kocsánytalan tölgyesek tartoznak. Az ide sorolt állományok a Karancs főgerince és az oldalgerincek délnyugati, déli és délkeleti lejtőin, továbbá a Kupán-hegyes és Kercseg-tető déli oldalában fordulnak elő, a teljes tervezési területnek mintegy felét teszik ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a) / Natura 2000: pannon cseres-tölgyesek (91M0)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), magyar tavaszi-fészűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- érintett földrészletek: Karancsalja 016a*, 016b*, 016c*, 016i*, Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0919/1a*, 0919/1f*, 0928/2*, 0928/7a*, 0928/7b*, 0928/7c* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)

- érintett erdőrészek: Karancsalja 1/A*, B*; 2/A*; 4/A*, B*, C*, E*, F*, TI*; 5/B*, C*; 6/A*, B*, C*, D*, E*, F*, G*, H*; 7/A*, B*; 8/A*, B*, C*, E*, F*, G*; 9/A*, B*; 10/A*, B*, C*; 11/A*, B*, C*, D*; 12/A*, B*, C*, D*; Karancslapujtó 1/A*, B*, C*, D*, E*; 2/A*, B*, C*, D*; 3/A*, D*; 4/A*, B*, 5/A*, B*, E*, G*, H, I*; 6/A*, B*, C*, D*, E*, F*, G*, H*; 7/A*, B*; 8/A*, B*, C; 9/B*, D*, E*, F*, G*; 10/A*, B*, C; 11/A*, B*, C*, D*, E*; 12/A*, B*; 13/A*, B*, D*; 14/A*, B*, C*; 15/A, B, C*; 16/A*, B*, E*; 17/C*, D*; 18/B*, C*; 21/A*, B*, C*; 22/A*, B*, C*; 23/A*, B*, C*, D*, E*; 24/A*, B*, C*, E*; 25/A*, B*, C*, D*; 26/B*, C*, D*, E*, F; 27/B*, C*; Salgótarján 101/B*, C*, D*, E*, F*, G*, H*, I*, K*, L, N, O, P; 115/A*, B*; 116/B*, C*; 117/A*, B*; 118/A*, B*, C*, D* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

c1) Vágásos üzemmódba sorolt állományok:

A cseres-tölgyes állományok jelentős része ma is vágásos üzemmódban kezelt, jelentős részben középkorú állomány (a következő erdőtervezési ciklusban ezek nagy részét is célszerű lenne átmeneti üzemmódba sorolni). Ezekben az erdőben az elkövetkező időszakban (az életkori sajátosságok miatt, illetve az aktuális erdőtervi előírások alapján) elsősorban nevelővágások (leginkább növedékfokozó gyérítések) végzése merülhet fel. Általános erdőkezelési javaslatok:

- A nevelővágások (törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések) során az őshonos lombos elegyfajok (hársak, juharok, rezgő nyár, vadgyümölcsök) egyedeinek kímélete, az előforduló idegenhonos fajok (fenyőfélék, akác) fokozatos visszaszorítása. A szórványosan megjelenő akáctörzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Szórt vagy kislejt mintázat mellett az elegyfajok arányának 20-40%-os tartomány felé való elmozdítása, egyes állományok fenntartása. Hosszabb távon (főleg a változó klímaviszonyokhoz való alkalmazkodás szükségessége miatt) a tájegységben most jellemző zonális erdőkhöz képest elegyesebb, több (őshonos) fajból álló erdők kialakítása és fenntartása.
- Az átmérő-eloszlásban mutatkozó változatosság megtartása, bővítése. A visszamaradó állományban az átlagátmérőnél vékonyabb és vastagabb törzsek jelenlétének biztosítása. Az előző állományokból (vagy legelőerdőkből) visszamaradt, az állomány átlagkoránál idősebb faegyedek (az átlagosnál nagyobb koronájú, böhöncös fák) kímélete, megőrzése.
- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- Az állományok színteztettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- Az egyenletes hálózatot kialakító, homogenizáló jellegű állományalakítás elkerülése, helyette térben változó erélyű belenyúlás alkalmazása, változatos, sok

elegyfára épülő, mozaikos szerkezet kialakítása. (A térben változó erélyű munkák egyik lehetséges kivitelezési módja, hogy kisebb állományrészeket érintetlenül hagyunk, a besűrűsödött foltokat ténylegesen gyérítés jelleggel fellazítjuk, az alsó szinttel rendelkező állományrészeket pedig erősebben gyérítjük.)

- A távlatilag átalakításra tervezett erdőben a beavatkozások mozaikos, vertikálisan is tagolt állományszerkezet kialakítása/megerősítése, valamint a felújítás megkezdése szándékával való elvégzése. Az új korosztályok megtartása, illetve megjelenítése érdekében ez esetben a már meglévő újulatfoltok felett, jó makktermést adó években pedig a nagyobb koronájú magászó fák szomszédságában (megfelelő hálózatban, egymástól legalább 40-60 m-es távolságra), kisebb, fél-egy famagasság átmérőjű lékek is nyithatók.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének (hektáronként legalább 5-20 m³) helyszínen való hagyása. Az állományokban régebb óta földön fekvő és tővön száradt törzsek összetermelése és kiszállítása mellőzendő, valamint a gyökértányérral kifordult törzsek egy része is visszahagyandó.
- Az erdő fennmaradását és egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok, valamint az utak és turistautak környéki veszélyhelyzet elhárítása kivételével az egészségügyi fakitermelések mellőzése.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélelőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

A vágásos üzemmódba sorolt idős cseres-tölgyesek esetén a véghasználati célú beavatkozások kapcsán lehet megfogalmazni olyan irányelveket, amelyek egyrészt mérséklék a végvágás okozta környezeti változásokat, másrészt segíthetik a folyamatos erdőborítás felé való fokozatos átvezetést.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az erdészeti gyakorlatban általánosan elterjedt egyenletes bontáson alapuló (következetesen egykorú, egyszintes és homogén állományokat eredményező, esetenként erősen leegyszerűsítve végrehajtott), ún. ernyős felújítívágások helyett 15-30 éves időtartamra elnyújtott, egyenlőtlen (lékes-csoportos-foltos, esetleg vonalas-szegélyes) beavatkozással végzett felújítívágások, vagy a 30-60 évre elnyújtott felújítási periódust eredményező szálalóvágások alkalmazása. Rövidebb időtartamú véghasználatok és nagyobb erdőrészek esetén javasolt a részterületes végvágások (és esetleg bontóvágások) kivitelezése.
- A bontóvágások/szálalóvágások során az utódállomány elegyességének biztosításához az egyébként is szórványos elegyfajfajok egyedeinek (szálanként vagy csoportosan) kímélete és lehető leghosszabb ideig való fenntartása.
- A bontóvágások/szálalóvágások során a tővön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való – legalább részleges – visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.

- A bontóvágások/szálalóvágás, illetve végvágások során az állományok alsó szintjében levő fiatalabb fák és facsoportok döntési és közelítési károktól való megóvása, felszabadítása.
- A felújítási folyamat végén a terület 5-10%-án, az idős állomány élőfakészletének 5-10%-os mértékéig hagyásfa-csoportok visszahagyása. A hagyásfa-csoportokat (praktikusan még a bontások, illetve kezdeti szálalóvágások fázisában) úgy célszerű kijelölni, hogy azok az idős állományokon belüli különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, természetvédelmi vagy közjóléti jelentőségű objektumokat (pl. védett fajok előfordulási helyei) is magukba foglalják.
- A már megbontott állományokban (a további fakitermelések időleges visszafogásával, a végvágás elhagyásával, illetve a térbeliség újragondolásával) a felújítási folyamat szálalóvágásos erdőfelújítás felé való átvezetése, vagy esetleg átmeneti üzemmódba fordítása.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének (hektáronként legalább 5-20 m³) helyszínen való hagyása. Az állományokban régebb óta földön fekvő és tővön száradt törzsek összetermelése és kiszállítása mellőzendő, valamint a gyökértányérral kifordult törzsek egy része is visszahagyandó.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c2) Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok:

Átmeneti és örökerdő üzemmódba – egészen kis területen – főleg idős, a klasszikus erdészeti megközelítés szerint véghasználat-közeli cseres-tölgyes állományok kerültek. Ezekben az elkövetkező időszakban (az életkori sajátosságok miatt, illetve az aktuális erdőtervi előírások alapján) elsősorban szálalóvágás, illetve szálalás végzése merülhet fel. A kétféle üzemmódba sorolt állományok jelenleg azonos kiinduló állapotot (idős, homogén, zárt, legfeljebb mérsékelten lékesedő erdőkép) jelentenek, ezért irányelvek szintjén együtt tárgyaljuk őket (valójában a jelenleg örökerdő üzemmódba sorolt állományokban is átalakítás folyamatot kell indítani, ezért a szövegezésnél e tekintetben sem teszünk különbségeket).

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az átalakítás komplex, szálalóvágással indított folyamata során a kiinduló (idős) állományok fatérfogatának fokozatos csökkentése, továbbá az átmérőeloszlás, a térbeli mintázat, a vertikális tagoltság és az elegyarányviszonyok egyidejű alakítása. A biológiai szempontból értékesebb, az erdőlakó denevérek és szaproxilofág rovarok számára búvó- és szaporodóhelyet biztosító (odvas, korhadt, böhönc jellegű stb.) törzsek, illetve a faállományhoz köthető mikroélőhelyek legalább részleges megtartása. (A talajszínt odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó hagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.)
- Az átalakítások lékvágással és/vagy csoportos bontásokkal történő megindítása, a térbeli mintázat további alakításánál a lékes-csoportos-foltos beavatkozások előnyben részesítése.

- A szálaló szerkezet fokozatos közelítése érdekében a gyors, nagyobb mértékű – az átalakítási törekvéssel össze nem egyeztethető ütemű – fakitermelések mellőzése.
- Az átalakítás során az egyébként is szórványos elegyfajok egyedeinek (szálankénti vagy csoportos) kímélete, az utódállomány elegyességének biztosítása. Az állományok alsó szintjében levő fiatalabb facsoportok döntési és közelítési munkák során való megóvása, sérülésmentes felszabadítása.
- A fiatal újulatfoltok elegyességének, változatosságának megtartása, az előforduló idegenhonos fajok (akác) fokozatos visszaszorítása. A szórványosan megjelenő akáctörzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Az átalakítási folyamat során az erdőrészek 5-10%-ának érintetlenül hagyása. Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfa-csoportok”) előzetes, az átalakítás kezdeti fázisában való kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok az idős állományokon belül elhelyezkedő különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, természetvédelmi vagy közjóléti jelentőségű objektumokat (pl. védett fajok előfordulási helyei) és az egykori legelőerdőkből visszamaradt öreg hagyásfákat is magukba foglalják.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének helyszínen hagyása, hektáronként legalább 5-20 m³ holtfa jelenlétének folyamatos biztosítása. Az állományokban régebb óta földön fekvő és tövön száradt törzsek összetermelése és kiszállítása mellőzendő, s a gyökértányérral kifordult törzsek egy része is visszahagyandó.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c3) Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok:

A cseres-tölgyes állományok egy jelentős része (főleg a Kápolna-hegy, Ivánka-hegy, Ceberna-völgy, Farkas-kő, Kecseg-oldal meredek letörésein) faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletbe esik. Ezekben az erdőkben gyakorlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások lehetségesek, illetve célszerűek.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá a használt utak és turistautak mentén közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával, balesetmegelőzési céllal.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetileg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak az érintett nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.

- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet számos helyi szintre megfogalmazott előírást is ad (itt most csak a kezelési egység szempontjából releváns tételeket említjük):

- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a termőhelynek nem megfelelő, vagy az erdészeti tájidegen elegyfajokat – különös tekintettel az intenzíven terjedő fajokra – lehetőség szerint teljes mértékben vissza kell szorítani.
- Nevelővágások során az odúlakó madarak és emlősök számára kiemelt fontosságú odvas fákat, a lábon álló holtfát, facsonkokat, a terebélyes koronájú böhöncöket, valamint a ragadozómadár-fészket hordozó fákat kímélni kell, hektáronként legalább 5 ilyen egyedet vissza kell hagyni.
- A véghasználatok során tölgy facsoportok és egyes fák meghagyására a szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és a nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*) élőhelyeül szolgáló erdőkben kiemelt figyelmet kell fordítani.
- Az erdőlakó és/vagy erdőben is táplálkozó denevérfajok élőhelyének biztosítása érdekében a megfelelő cserjeborítás fenntartására (a cserjeszint fakitermelési munkák során való megtartására) kiemelt figyelmet kell fordítani.
- A rakodókat olyan állapotban kell tartani, hogy az ott megjelenő inváziós fajokból álló gyomnövényzet ne okozzon természetvédelmi problémát.
- A vegetációs időszak a körzetben április 1-től augusztus 31-ig tart, a fakitermelések időbeli ütemezését ennek megfelelően kell tervezni.

További, ennél a kezelési egységnél is releváns, kötelezően betartandó természetvédelmi kezelési irányelv idézhető a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló 6/2010. (III. 31.) KvVM rendeletről:

- Az állami tulajdonú erdőben biztosítani kell, hogy az adott erdőrészletben becsült teljes fatérfogat legalább 5%-a álló és fekvő holtfaként legyen jelen a területen.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való

	áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [<i>Magyarázat: Biotópfák, kéregvedlett és fészektartó fák meghagyása</i>]
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tö- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.

E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása. <i>[Magyarázat: kocsánytalan tölgy, csertölgy főfajokkal]</i>
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	<ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	<ul style="list-style-type: none"> • Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	<ul style="list-style-type: none"> • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
	<ul style="list-style-type: none"> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	<ul style="list-style-type: none"> • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	<ul style="list-style-type: none"> • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
E70	<ul style="list-style-type: none"> • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárazzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fás szárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárazzás) történő megakadályozása.
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
------------	---

VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Megemlítenéd viszont, hogy a KE-8 egység alatt szerepeltetett kultúrerdő állományok egy kisebb részét hosszú távon cseres-tölgyes állománnyá kell majd visszaalakítani. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése tulajdonképpen nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével) lehetséges. A meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az állományok alatt elszórtan megjelenő információs táblákat a külső megjelenést illetően hosszabb távon – a felújításokkal párhuzamosan – valamilyen egységsítési folyamatnak célszerű alávetni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A cseres-tölgyesek a tervezési terület kifejezetten nagy területfoglalású (a terület közel felét kitevő), jelentős élőfakészlettel rendelkező, a védelmi és közjóléti célkitűzések mellett bizonyos mértékben gazdasági jelentőséggel is bíró erdei, amelyekre a jelenleg (2015-2024 között) érvényben levő erdőterv is tartalmaz gazdálkodási jellegű fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket. A kezelési javaslatok mindezek figyelembevételével, a jelenlegi üzemmód-besorolások szerinti tagolással, de hangsúlyozottan a természetvédelmi funkciók előtérbe helyezésével kerültek megfogalmazásra (közjóléti-turisztikai szempontok ezeknél az állományoknál alig merülnek fel). A javasolt intézkedések a homogén állományszerkezetű erdők változatosabbá tételét, az elegyfák felkarolását, az idegenhonos elemek (akác, fenyők) visszaszorítását, a holtfa mennyiségének növelését, valamint az erdőlakó denevérfajok és szaproxilofág rovarfajok számára szükséges mikroélőhelyek, szubsztrátok, így a holtfa jelenlétének biztosítását (együttesen az erdők természetességi állapotának javulását) is szolgálják.

3.2.1.3.KE-3 kezelési egység: Mész- és melegkedvelő tölgyesek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület meredek, száraz, déli kitettségű lejtőin és gerincein előforduló, gazdag cserjeszinttel rendelkező, molyhos tölgy dominanciájú erdeit foglalja magába. A legnagyobb állományok a Kápolna-hegy, Ivánka-hegy, Farkas-kő délre és nyugatra lefutó gerincein vannak, de kisebb előfordulásokat a Karancs főgerincéről nyugatra lefutó oldalgerincek déli lejtőin is lehet találni.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: mész- és melegkedvelő tölgyesek (L1) / Natura 2000: pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel (91H0)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)
- érintett földrészetek: Karancsalja 016a*, 016i*, Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0919/1a*, 0928/7c* (a csillaggal [*] jelölt földrészetek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészetek: Karancsalja 1/A*, B*; 2/A*, B*, 3/A*, B*, C*, D*, G*; 4/B*, C*, D*; 5/A*, B*, C*; 8/G*; Karancslapujtó 1/D*; 2/A*, B*; 3/A*, C*, E*; 6/E, F*, G*; 7/A*; 8/G*; 10/C*, E*; 11/C*, D*, E*, 14/C*; 16/E*; 22/E*; 23/A*, B*, C*; 24/B*, C*, E*; 25/A*, D*; 26/C*, H*; 27/C; Salgótarján 101/A*; 115/A*, B*, D*, TI* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészetek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok szinte kivétel nélkül faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészetekbe esnek. Bennük távlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások elvégzése lehetséges, illetve célszerű (ahol esetleg egy-egy kisebb folt vágásos üzemmódba sorolt erdőt is érint, ott kisebb védőövezet beiktatásával ugyanezeket az elveket kell alkalmazni).

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személy- és gépkocsi-forgalomra közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén, kifejezetten balesetmegelőzési céllal (pl. a Karancs-kápolna környékén).
- További, kis kiterjedésű (lényegében csak lék méretű) foltokra kiterjedő fakitermelési beavatkozás végzése (opcionálisan) a forgalmasabb utak és sétautak mentén (elsősorban a Karancs-kápolna környékén) előregedő állományokban. A kitermeléssel ilyenkor a felújulási folyamat megindítása kell, hogy a középpontba kerüljön, a kitermelt faanyag pedig részben vagy egészben a helyszínen maradhat.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és

kivitelezése csak az érintett nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.

- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet és a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló 6/2010. (III. 31.) KvVM rendelet egy általános érvényű előírást is megfogalmaz a kezelési egységhez tartozó élőhelytípusokra. Eszerint a mész- és melegkedvelő tölgyesek (*Corno-Quercetum pubescentis*) és a molyhos tölgyes bokorerdők (*Epipactis microphyllae-Quercetum pubescentis*) állományaiban (91H0) legfeljebb szálalás jellegű beavatkozások végezhetőek.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználat során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [Magyarázat: <i>Biotópfák, kéregvedlett és fészektartó fák meghagyása</i>]
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása. [Magyarázat: <i>molyhos tölgy, kocsánytalan tölgy, csertölgy főfajokkal</i>]
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.

	<ul style="list-style-type: none"> • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember.
	<ul style="list-style-type: none"> • Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
	<ul style="list-style-type: none"> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	<ul style="list-style-type: none"> • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	<ul style="list-style-type: none"> • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
	<ul style="list-style-type: none"> • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárazzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágyszárú és faszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárazzás) történő megakadályozása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. az esetlegesen megjelenő idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományban (elsősorban a további bolygatások, illetve az erdőterület fragmentálódásának elkerülése érdekében) beépítések, újabb vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése tulajdonképpen nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével) lehetséges. A Karancs-kápolna környezete a búcsújáróhely igényeinek megfelelően használható, fenntartható. A Farkas-kő egykori kőbányája a szükséges mértékig rekultivált, e helyütt további bányaterület-rendezési beavatkozások nem szükségesek. A Farkas-kő, a Karancs-nyereg és a Karancs-kápolna térségében található információs táblákat a külső megjelenést illetően hosszabb távon – a felújításokkal párhuzamosan – valamilyen egységsítési folyamatnak célszerű alávetni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására a viszonylag speciális termőhelyi viszonyok, az élőhelytípus unikális jellege és sérülékenysége, továbbá a kapcsolódó természeti értékek figyelembevételével került sor. A javasolt intézkedések a minimális beavatkozások elvét követik, a közösségi jelentőségű fajok számára sok álló és fekvő holtfa, illetve sokféle mikrohabitat kialakulásához biztosítanak keretet, ugyanakkor a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére is lehetőséget adnak. Az erdődinamikai folyamatok érvényesülése kapcsán megfogalmazásra került, hogy a vadhatást (egyébként a tervezési terület más közösségi jelentőségű élőhelytípusainak érdekében is) mérsékelni kell.

3.2.1.4.KE-4 kezelési egység: Mészkerülő bükkösök és mészkerülő tölgyesek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez az exponált lejtőkön, sekély, kisavanyodó talajokon kialakult, kifejezetten fajszerű mészkerülő erdők (tölgyesek, bükkösök) kerültek besorolásra. Kis kiterjedésű állományaik a tervezési terület déli részén, meredek letöréseken (Ceberna-völgy, Kercseg-tető, Kupán-hegyes) helyezkednek el.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: mészkerülő bükkösök (K7a), zárt mészkerülő tölgyesek (L4a) / Natura 2000: mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*) (9110)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), nyugati pizedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- érintett földrészletek: Salgótarján 0919/1a*, 0919/1f* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Karancsalja 5/B*, 8/G*; Salgótarján 116/A*, C*; 118/A*, B* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok kivétel nélkül faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletekbe esnek. Bennük távlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások elvégzése lehetséges, illetve célszerű.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személyforgalomra közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén, kifejezetten balesetmegelőzési céllal (a Kercseg-lapos közelében és a Ceberna-völgyben).
- További, kis kiterjedésű (lényegében csak lék méretű) foltokra kiterjedő fakitermelési beavatkozás végzése (opcionálisan) a középkorú állományokban, ahol a vegyeskorúsítás érdekében aktív kezelés igénye merül fel. A beavatkozásokkal csakis az állományok változatosabbá tétele célozható meg, a kitermelt faanyag pedig részben vagy egészben a helyszínen maradhat.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak az érintett nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet és a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló 6/2010. (III. 31.) KvVM rendelet egy általános érvényű előírást is ad a kezelési egységhez tartozó élőhelytípusok egyikére. Eszerint a mészkerülő bükkösök (*Luzulo nemorosae-Fagetum sylvaticae*) állományaiban (9110) legfeljebb szálalás jellegű beavatkozások végezhetőek.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználata során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [Magyarázat: Biotópfák, kéregvedlett és

	<i>fészektartó fák meghagyása]</i>
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhoz hasonló fajokkal történő felújítása. [Magyarázat: bükk, kocsánytalan tölgy főfajokkal]
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárazítás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fás szárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárazítás) történő megakadályozása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. az esetlegesen megjelenő idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományban (elsősorban a további bolygatások, illetve az erdőterület fragmentálódásának elkerülése érdekében) beépítések, újabb vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása nem javasolt. Ezen felül gazdálkodáshoz/fenntartáshoz nem köthető további javaslat nem fogalmazható meg.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására a viszonylag speciális termőhelyi viszonyok, illetve az élőhelytípus unikális jellege és sérülékenysége figyelembevételével került sor. A javasolt intézkedések a minimális beavatkozások elvét követik, a közösségi jelentőségű fajok számára sok álló és fekvő holtfa, illetve sokféle mikrohabitat kialakulásához biztosítanak keretet, ugyanakkor a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére is lehetőséget adnak. Az erdődinamikai folyamatok érvényesülése kapcsán megfogalmazásra került, hogy a vadhatást (egyébként a tervezési terület más közösségi jelentőségű élőhelytípusainak érdekében is) mérsékelni kell.

3.2.1.5.KE-5 kezelési egység: Törmeléklejtő-erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a Karancs főgerincének keleti oldalában fekvő egyetlen (finomabb kötörmeléken kialakult), *Tilio-Acerion* jellegű törmeléklejtő-erdő tartozik.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: törmeléklejtő-erdők (LY2) / Natura 2000: lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői (9180)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- érintett földrészletek: Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0928/7a*, 0928/7b*, 0928/7c* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészek: Salgótarján 101/D*, E* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állomány jelentős részben faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletbe (Salgótarján 101/D), kisebb részben vágásos üzemmódba

sorolt erdőrészekbe (Karancslapujtó 13/C, Salgótarján 101/E) esik. Az aktuális erdőterv egyik erdőrészletben sem tartalmaz semmilyen fakitermelési előírást/lehetőséget. Távolilag az állományban csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások elvégzése lehetséges, illetve célszerű.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személy- és gépkocsi-forgalomra közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén, kifejezetten balesetmegelőzési céllal.
- További, kis kiterjedésű (lényegében csak lék méretű) foltokra kiterjedő fakitermelési beavatkozás végzése (opcionálisan) a Karancslapujtó 13/C, Salgótarján 101/E erdőrészek közepkorú állományaiban, illetve Salgótarján 101/D erdőrészlet idős erdejében. Előbbi erdőrészek esetében a beavatkozások a közepkorú állomány vegyeskorúsítását, utóbbi esetben az utak és sétautak mentén összeroppanási fázis közelébe került, öreg erdők egy-egy foltjának kezelését lehet megcélozni. A beavatkozásokkal tehát az állomány változatosabbá tétele, illetve a felújulási folyamat megindítása kell, hogy a középpontba kerüljön, a kitermelt faanyag pedig részben vagy egészben a helyszínen maradhat.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak az érintett nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.
- Az állomány területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, szózó, magasles) elhelyezése nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírási-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet és a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló 6/2010. (III. 31.) KvVM rendelet egy általános érvényű előírást is ad a kezelési egységhez tartozó élőhelytípusra. Eszerint a törmelékelt erdők (*Mercuriali-Tilietum*) (9180) állományaiban bármiféle beavatkozás, fakitermelés csak természetvédelmi kezelési céllal, az élőhely fenntartása érdekében tervezhető és végezhető.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. az esetlegesen megjelenő idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományban (elsősorban a további bolygatások, illetve az erdőterület fragmentálódásának elkerülése érdekében) beépítések, újabb vonalas

létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása nem javasolt. A Karancs-nyeregbe és a Karancs főcsúcsra törekvő jelenlegi turistaút-hálózat további bővítése nem indokolt. A meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására a viszonylag különleges termőhelyi viszonyok, illetve az élőhelytípus unikális jellege figyelembevételével került sor. A javasolt intézkedések a minimális beavatkozások elvét követik, a közösségi jelentőségű fajok számára sok álló és fekvő holtfa, illetve sokféle mikroélőhely kialakulásához biztosítanak keretet, ugyanakkor a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére is lehetőséget adnak. Az erdődinamikai folyamatok érvényesülése kapcsán megfogalmazásra került, hogy a vadhatást (egyébként a tervezési terület más közösségi jelentőségű élőhelytípusainak érdekében is) mérsékelni kell. Az érintett terület elhelyezkedése miatt egyúttal a Karancs-kápolna és a Karancs-kilátó irányába megnyilvánuló turisztikai érdeklődésnek is teret kell biztosítani, továbbá a Karancs főgerincén levő műszaki létesítmények (adótorony, antennák) megközelíthetőségét is szavatolni kell. Ennek megfelelően az állományt átszelő erdei út (rajta kerékpárút és turistaút) távlatilag is fenntartandó, illetve rendszeresen felújítandó.

3.2.1.6.KE-6 kezelési egység: Üde kaszálórétek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a zárt erdőtömbön belül kialakított/kialakult, üde növényzettel rendelkező írtásrétek tartoznak. Két jelentősebb állományuk a Kercseg-laposon és a Cebernavölgy torkolatánál (utóbbi egykori szántó helyén) található.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: franciaperjés rétek (E1) / Natura 2000: sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nincs érintettség
- érintett földrészletek: Karancsalja 016a*, 016b*, 016c*, 016d*, Salgótarján 0919/1b* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Karancsalja 4/TI*; 5/C*; Salgótarján 115/TI* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A rétek hosszú távú fenntartásához az eddigi gyakorlatnak megfelelően az évi egyszeri vagy kétszeri (gépi) kaszálás és a levágott széna/fű területről való eltávolítása szükséges. Amennyiben a rétek szegélyeinek rendezése is felmerül, a rekonstrukciós munkák (fa- és cserjekivágások) csak a nemzeti park igazgatósággal való előzetes egyeztetést követően, vegetációs időszakon kívül végezhető. Emellett erősen javasolható a területek rendszeres ellenőrzése, hogy az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők és a területről eltávolíthatók legyenek. Faanyag-tárolásra és faanyag-rakodásra a rétek területe nem használható, illetve közelükben vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése sem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 38. §-a alapján a terület kaszálásához, illetve helyreállításához, jellegének, állapotának, használatának megváltoztatásához a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. Ezen felül – gyepterületekről lévén szó – a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendeletben foglalt földhasználati előírásokat is kötelezően be kell tartani. A körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet egy általános érvényű előírást is ad továbbá a kezelési egységhez tartozó élőhelytípusra. Eszerint a sík- és dombvidéki kaszálórétek (6510) jelölő élőhelytípusba sorolható tisztásokon készletezés, rakodás és közelítés csak kivételes esetben, a természetvédelmi célokkal összhangban, a nemzeti park igazgatósággal való egyeztetést követően végezhető. A Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló 6/2010. (III. 31.) KvVM rendelet értelmében ezen felül a gyepterületeken szárazzás, cserjeirtás csak a vegetációs időszakon kívül történhet.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.
GY82	A gyepet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

- e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan további élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat csak annyiban merülhet fel, hogy a rétek szegélyeinek érintésével, kitisztításával a kaszált felületek esetleg kismértékben növelhetők lennének. Ezáltal a nyílt, az erdős tájban egyedi jelleget képviselő élőhelytípusok hosszú távú megmaradása – a befelé

hajló lombkoronasátor hatását és a réteken levő hagyásfák koronaborítását is ellensúlyozva – kissé nagyobb területen lenne lehetséges.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A réteken nem javasolható semmi olyan fejlesztés vagy beruházás, amely a gyepterület csökkenésével járna. A turisztikai és bemutatást szolgáló funkciók viszont megtarthatók, a Kercseg-lapason a meglévő pihenőpadok, szalonnasütő-helyek felújíthatók, illetve körültekintő tervezést követően a rét szélső sávjában további padok és (kisebb) esőbeállók is elhelyezhetők. Ugyanitt a rét szélén a Gyopár-forrás környezete rendezhető, a forrás alatti (már erdő alá eső) vízmedence esetleg felújítható. A réteken információs táblákat a már több helyütt javasolt egységesítési szempontok alapján javasolt tervezni és elhelyezni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A javaslatok megfogalmazásánál alapvető szempontnak tekintettük, hogy az erdős tájban unikális élőhelyet jelentő irtásrétek – mint élőhelyek – hosszú távon is megmaradjanak. Emellett a területek turisztikai funkcióját is megőrzendőnek tartottuk, a rétek kirándulók általi látogathatóságát, használatát továbbra is reális területhasználatként kezeltük.

3.2.1.7.KE-7 kezelési egység: Regenerálódó erdők, cserjések és gyepek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység kezeletlen, cserjésedő gyepeket, többé-kevésbé stabilizálódott (részben villanypásztákba eső) cserjéseket, spontán erdősülő és spontán beerdősült, pionír fafajok által uralt erdőterületeket is magába foglal. A kezelési egységhez tartozó területek kisebb-nagyobb foltjai főként a Karancs egykor nyílt élőhelytípusoknak helyet adó peremterületein, így többek között a Kercseg-lapos mellett, Bobonyér-puszta környékén, illetve a nyugati hegylábon a Pál-völgy felső szakaszán, zárt (öshonos vagy idegenhonos fafajú) erdők közé ékelődve fordulnak elő.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), öshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), fiatal parlag és ugar (T10) / Natura 2000: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- érintett földrészletek: Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0919/1a*, 0919/1d*, 0919/1f*, 0928/7a* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Karancsalja 11/D*; 12/D*; Karancslapujtó 1/A*, TI*, 5/A*, B*, D*, 9/A*, B*, VF*; 11/A*, B*; 16/B*; 19/A*, B*; 21/B*, C*, E*; 22/B*, C*, 26/A*, B*, D*, E*, TI*; 27/A*, B*; Salgótarján 101/H*, NY*; 116/A*, C*; 117/A*; 118/A*, C*, D*NY1*, NY2* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A nyílt, kezelt gyepterületek fenntartása a jelenlegi állapotok alapján csak korlátozottan, a Karancslapujtó 9/RA, 26/TI részletek területén lehetséges, illetve reális. Ezeken a helyszíneken – a Karancs hegylábi részén a nyílt, cserjés élőhelyekhez kötődő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) életfeltételeinek biztosítása érdekében is – célszerű tovább folytatni a gyepek stabilizálódását és regenerálódását biztosító rendszeres kezeléseket:

- Az évi rendszerességű kaszálást, szárazúrást javasolt elvégezni, illetve fenntartani, a keletkező növényanyagot, illetve szénát a területről rendszeresen felgyűjteni, eltávolítani.
- A kezelt gyepterületek bővítése kismértékben lehetséges, ez esetben az őshonos cserjék (pl. galagonyák) és/vagy fajok (pl. vadvadkörte, cser) egy-egy példányának elszórt kíméletével mozaikosabb, változatosabb élőhelytípusok hozhatók létre.
- A gyepterületeken megtelepedő idegenhonos fajok visszaszorítandók, kitermelendők, eltávolítandók. Különösen az akác terjeszkedésének kézben tartása igényelhet figyelmet, mivel ez a faj a Karancs nyugati hegy lábán, a jelentős kiterjedésű akácokkal érintkező területsávban agresszíven törekszik az erdőtömb belseje felé.
- A gyepeken vagy azok szélén álló akácfontok vegyszeres injektálást követően kitermelésre javasoltak, a sarjak utókezelése pedig szükség esetén egyéb vegyszeres technológiával is elvégzendő.

A cserjésedő gyepek csak villanypászttákból kerültek leírásra (lásd: Beszterce-lakótelephez közeli vezetékszakaszok), ezek visszavágása a középvezetékű légvezetékek üzembiztonsága és a balesetveszély elhárítása miatt – a vonatkozó szabályok figyelembevételével – rendszeresen elvégzendő feladat. Az akácosodás visszafogásával, megfékezésével (akár vegyszeres technológiával) ezeken a területeken is javasolt foglalkozni.

A kezelési egységhez sorolt erdők nagyobb részben vágásos üzemmódba sorolt erdőrészletbe, kisebb részben egyéb részletbe esnek. Esetükben az erdőszerkezet és a fajokösszetétel egyidejű alakítása, az idegenhonos fajok kiszorítása, illetve távlatilag a zonális erdőknek megfelelő erdőállapot és kezelés megvalósítása lehet a kezelési munkák középpontjában:

- A beavatkozások során az idegenhonos fajok (akác, fenyőfélék) fokozatos visszaszorítása, az őshonos lombos fajok (bükk, kocsánytalan tölgy, gyertyán, cser, elegyfák) egyedeinek kímélete.
- A szórványosan megjelenő akác törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- A pionír fajok (potenciálisan: rezgőnyár, bibircses nyír, kecskefűz) magas (20-40%-os) elegyarányú, minél hosszabb ideig való megtartása.
- Az egykori legelőkből visszamaradt öreg hagyásfák kímélete, megtartása.
- A nyílt területen felnőtt, terebélyesebb koronájú középkorú törzsek megtartása.
- Változatos záródású, a meglévő újulatfontok és alsó szintű faegyedek megerősítését, illetve további felújulást biztosító állomány szerkezet kialakítása.
- Az állományok zonális erdők (gyertyános-tölgyesekre és cseres-tölgyesekre) jellemző összetételének közelítése, távlatilag az azokra megfogalmazott kezelési irányelvek (KE-1, KE-2) fokozatos életbe léptetése.

- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az őshonos fafajú odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása a fakitermelések során.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a kitermelt faanyag egy részének (hektáronként legalább 5-20 m³) helyszínen való hagyása. Az állományokban régebb óta földön fekvő és tövön száradt törzsek összetermelése és kiszállítása mellőzendő.
- Az állományok színteztettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megővésével történő elvégzése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Gyepekre vonatkozóan ennél a kezelési egységnél is releváns, kötelezően betartandó természetvédelmi kezelési irányelvek idézhetők a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervéről szóló 6/2010. (III. 31.) KvVM rendeletből:

- A spontán cserjésedő-erdősődő gyepterületeken a használat a természetes szukcessziós folyamatok elősegítésére – a nem őshonos, agresszíven terjeszkedő fajok rendszeres visszaszorítása mellett – vagy fás legelő kialakítására és fenntartására irányulhat.
- A gyepterületeken szárazzás, cserjeirtás csak a vegetációs időszakon kívül történhet.

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet számos helyi szintre megfogalmazott előírást is ad (itt most csak a kezelési egység szempontjából releváns tételeket említjük):

- Nevelővágások során az odúlakó madarak és emlősök számára kiemelt fontosságú odvas fákat, a lábon álló holtfát, facsonkokat, a terebélyes koronájú böhöncöket, valamint a ragadozómadár-fészket hordozó fákat kímélni kell, hektáronként legalább 5 ilyen egyedet vissza kell hagyni.
- A fakitermelések során az erdészeti tájban őshonos fafajú faegyedek lehetséges kíméletére – véghasználat esetén hagyásfaként vagy hagyásfa csoport részeként történő visszahagyására – akkor is törekedni kell, ha az adott fafaj az erdőtervben nincs önálló fafajsorként nyilvántartva.
- A sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) élőhelyül szolgáló területeken (pl. erdőszegélyekben) a cserjeirtás vegetációs időben tilos.

- Az erdőlakó és/vagy erdőben is táplálkozó denevérfajok élőhelyének biztosítása érdekében a megfelelő cserjeborítás fenntartására (a cserjeszint fakitermelési munkák során való megtartására) kiemelt figyelmet kell fordítani.
- A rakodókat olyan állapotban kell tartani, hogy az ott megjelenő inváziós fajokból álló gyomnövényzet ne okozzon természetvédelmi problémát.
- A vegetációs időszak a körzetben április 1-től augusztus 31-ig tart, a fakitermelések időbeli ütemezését ennek megfelelően kell tervezni.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY28	A gyepes cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórton jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [<i>Magyarázat: Biotópfák, kéregvedlett és fészektartó fák meghagyása</i>]
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészt területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.

E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhozony fajokkal történő felújítása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágý és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágý és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományokban az élőhelyrekonstrukciós feladatok sokféleképpen értelmezhetőek. A nyílt gyepek fenntartásánál elsősorban a cserjésedés visszaszorítása, újabb területek (szegélyek) művelésbe/kezelésbe állítása lehet rekonstrukciós feladat. Az idegenhonos fafajok (elsősorban akác) kiszorítása, előfordulásaik felszámolása a gyepeken, a cserjésedő területeken és a zárt erdőkben egyaránt feladatként jelentkezik. A spontán felnőtt, legalább részben pionír fafajok által uralt erdőkben az élőhelyek állapotának javítását szolgáló további lehetséges intézkedések (pl. az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek (a 2015-2024 között érvényben levő erdőterv már több olyan előírást, illetve fakitermelési lehetőséget tartalmaz, amelyek a leírt javaslatok megvalósítását is szolgálhatják). Erdők esetében hosszú távon összességében a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdőtársulásoknak megfelelő állományokká, illetve élőhelytípusokká alakítás lehet reális, s célállapotként leginkább a zonális erdők (cseres-tölgyesek, gyertyános-tölgyesek) jelölhetőek meg.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban (elsősorban a további bolygatások, illetve az erdőterület fragmentálódásának elkerülése érdekében) újabb beépítések, újabb vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása nem javasolt. A jelenlegi, éppen csak érintőleges turistaút-hálózat bővítése nem indokolt. A meglévő

műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési és rekonstrukciós javaslatok többféle élőhelytípusra fogalmazódtak meg. Az érintett területek közös jellemzője, hogy a korábbi területhasználati formák (szántó- és rétművelés, legeltetés) után, a művelés felhagyásával regenerációs folyamatok indultak meg rajtuk. A későbbi kezelés/gazdálkodás függvényében a jelenkori állapot nagyon különböző, de a mozaikosság, a fajgazdagság, a pionír fajok jelenléte, a szekunder szukcessziós folyamatok érvényesülése és a bolygatások nyomán megjelent idegenhonos fásszárúak terjeszkedése hasonlóvá teszi ezeket a területeket. Közös célként egy zavaró elemek nélküli, stabilizálódó, regenerálódó jövőbeni pályát vázoltunk fel, melynek két lehetséges végpontját a természetközeli állapotú gyepek és a jó szerkezetű, kedvező fajösszetételű, zárt erdők adják.

3.2.1.8.KE-8 kezelési egység: Származék és idegenhonos fafajú erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

Idegenhonos fafajok (akác, fenyő) által uralt, csak nagyon kevés őshonos lombos fafajt tartalmazó, mesterségesen létrehozott, vagy agresszíven terjedő fafaj (akác) terjeszkedése révén kialakult erdők tartoznak ebbe a kezelési egységbe. Az érintett területek elsősorban a nyugati, Karancsalja és Karancslapujtó felé eső hegylábba esnek, s utóbbi település szélén egy jelentős méretű (akácos) tömböt is alkotnak.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: akácültetvények (S1), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3), ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6) / Natura 2000: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)
- érintett földrészletek: Karancsalja 016a*, 016b*, 016i*, Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0919/1f*, 0928/3* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészek: Karancsalja 2/B*, 3/A*, B*, C*, F*, G*, H*; 4/A*, B*, D* F*; 5/A*, B*; 8/A*, B*, C*, F*, G*, H*, TI*; 10/A*, B*; 11/A*, B*, C*, D*, E*; 12/A*, B*, C*; Karancslapujtó 1/A*, C*, D*, TI*; 2/A*, B*, 3/A*, C*; 4/B*; 5/A*, B*, C*, D*, E*, I*; 6/A*, H*, TI*; 7/A*; 9/A*, B*, C*, D*, VF*; 10/A*; 11/A*, B*, D*, 16/A*, E*; 17/A, C, D*; 18/A*, B*, C*, D*; 19/A*, B*; 20/A*, B*, C*, D, E, BA*; 24/A*, B*; 26/A*, B*, TI*; 27/B*; Salgótarján 101/B*, C* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok vágásos üzemmódba sorolt erdőrészekbe esnek, bennük mindenféle tevékenységet az idegenhonos fafajok visszaszorítása, az állományok őshonos lombos fafajú erdőkké való átalakítása érdekében kell végezni.

Általános erdőkezelési javaslatok:

- Középkorú állományokban a nevelővágások (törzskiválasztó és növedékfokozó gyéritések) során az őshonos lombos fafajok (bükk, kocsánytalan tölgy, gyertyán, cser, elegyfák) egyedeinek kímélete, az őshonos fafajok szerepének növelése (ami megmutatkozhat az elegyarányban, a korosztály-szerkezetben valamint a szintezettségben).
- Középkorú (erdei- és feketefenyves) állományokban a lombkoronaszint erőteljesebb fellazítása, a nevelővágások térben változó eréllyel való elvégzése. Változatos záródású, a meglévő újulatfoltok és alsó szintű faegyedek megerősítését, illetve további felújulást biztosító állományszerkezet kialakítása.
- Idősebb (fenyves) állományokban (szálatalóvágások keretében) a nem őshonos fafajok lékes- csoportos-foltos kitermelése, az alsó szintben és újulati szintben levő/megjelenő őshonos lombos egyedek megsegítése, felkarolása (mindehhez a felújulási folyamatokat erősen fékező vadhatás mérséklése szükséges).
- Fenyvesekben a véghasználati jellegű munkák és a vegyeskorúsítás lehetőség szerint egyidejű megvalósítása az állományok hosszú időszakokra elnyújtott átalakításával (amennyiben azok egészségi állapota ezt lehetővé teszi).
- A véghasználati/átalakítási munkák során a lombos facsoportok és állományrészek hagyásfacsoportként való kijelölése, érintetlenül (cserjeszintjükkel együtt) történő megtartása. Az egykori legelőkből visszamaradt öreg hagyásfák kímélete.
- A hagyásfacsoportokon belül fekvő holtfa minél nagyobb mértékű (hektáronként min. 5 m³) visszahagyása.
- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az őshonos fafajú odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása a fakitermelések során.
- Fenyvesekben (különösen véderdő jellegű állományokban) a tarvágások területének minimalizálása. A levágott állományrészek helyén szükség szerint (részleges talajelőkészítést követően) mesterséges erdősítés vagy állománykiegészítés végzése. Az ültetések során a termőhelyi viszonyoknak megfelelő fő- és elegyfajfajok alkalmazása.
- Akácok esetében (lehetőleg minél kisebb területű) tarvágásokat követő átalakítási munkák indítása. A levágott területeken részleges talajelőkészítést követő mesterséges erdősítés a termőhelyi viszonyoknak megfelelő fő- és elegyfajfajokkal.
- Az akácos vágásterületeken a fakitermelést követően a kivágott akácok sarjainak utókezelése mechanikai úton és vegyszeres technológiával. A fakitermelést megelőzően az akáctörzsek kezelésére vegyszeres injektálás is alkalmazható.
- Hosszú távon a zonális erdőkre (cseres-tölgyesekre, gyertyános-tölgyesekre, bükkösökre) jellemző fajösszetétel közelítése, távlatilag a „KE-1” és „KE-2” kezelési egységeknél megfogalmazott kezelési irányelvek fokozatos életbe léptetése.
- A vágásterületen történő égetés mellőzése, illetve az égetések minimalizálása. A vágástéri hulladék aprítással történő feldolgozása.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembevételével való kijelölése.

- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységekre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre vonatkozó általános előírásokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról 2009. évi XXXVII. tv., valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (speciálisan a 33. §) tartalmazza. Ezen felül a körzeti erdőterv szerinti erdőgazdálkodás szabályait is rögzítő 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet számos helyi szintre megfogalmazott előírást is ad (itt most csak a kezelési egység szempontjából releváns tételeket említjük):

- Az átmeneti és kultúrerdőkben, valamint a faültetvényekben – ahol arra lehetőség van, de különösen a fekete- és erdeifenyves főfafajú erdőkben – megfelelő csoportos jellegű gyérítési módszerek alkalmazásával elő kell segíteni az őshonos fafajok előretörését.
- Nevelővágások során az odúlakó madarak és emlősök számára kiemelt fontosságú odvas fákat, a lábon álló holtfát, facsonkokat, a terebélyes koronájú böhöncöket, valamint a ragadozómadár-fészket hordozó fákat kímélni kell, hektáronként legalább 5 ilyen egyedet vissza kell hagyni.
- Az idegenhonos főfafajú erdők nevelővágásainak végrehajtása során az ott előforduló, az erdészeti tájban őshonos fafajú, állékony faegyedeket kímélni kell.
- A fakitermelések során az erdészeti tájban őshonos fafajú faegyedek lehetséges kíméletére – véghasználat esetén hagyásfaként vagy hagyásfa csoport részeként történő visszahagyására – akkor is törekedni kell, ha az adott fafaj az erdőtervben nincs önálló fafajsorként nyilvántartva.
- Nem őshonos főfafajú erdők véghasználatakor az erdőrészletben előforduló őshonos fafajok valamennyi állékony egyede visszahagyandó.
- Az erdőlakó és/vagy erdőben is táplálkozó denevérfajok élőhelyének biztosítása érdekében a megfelelő cserjeborítás fenntartására (a cserjeszint fakitermelési munkák során való megtartására) kiemelt figyelmet kell fordítani.
- A rakodókat olyan állapotban kell tartani, hogy az ott megjelenő inváziós fajokból álló gyomnövényzet ne okozzon természetvédelmi problémát.
- A vegetációs időszak a körzetben április 1-től augusztus 31-ig tart, a fakitermelések időbeli ütemezését ennek megfelelően kell tervezni.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).

E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. [<i>Magyarázat: Termőhelytől függően tölgyes vagy gyertyános-tölgyes állománnyal</i>]
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	<ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	<ul style="list-style-type: none"> • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember.
	<ul style="list-style-type: none"> • Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
	<ul style="list-style-type: none"> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	<ul style="list-style-type: none"> • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	<ul style="list-style-type: none"> • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
E71	<ul style="list-style-type: none"> • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az idegenhonos fafajok által uralt, de 25%-nál kisebb arányban sok helyütt őshonos lombos fafajokat is tartalmazó állományokat hosszú távon a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdőtársulásoknak megfelelő állományokká, illetve élőhelytípusokká kell alakítani. A célállapotként megjelölhető élőhelytípusok leginkább zonális erdők (cseres-tölgyesek, gyertyános-tölgyesek, szubmontán bükkösök), ritkábban (egy-két feketefenyves

esetében) molyhostölgyesek. A fafajcserés átalakítások során a lehetőségek szerint építeni kell a meglévő lombos vázra és a természetes (a területen fellépő erős vadhatás ellenére helyenként azért működő) erdődinamikai folyamatokra. Az idegenhonos fafajú állományrészek letermeléskor a lombos állományrészek, faegyedek, idős lombos facsoportok hagyásfa-csoportként való visszahagyása kívánatos. Az akác, vagy erősen akácosodó állományokban az agresszíven fellépő fafaj visszaszorítása érdekében – körültekintéssel, illetve a megfelelő engedélyek beszerzését követően – vegyszeres kezelés is végzendő. Az átalakítási folyamatok részletesebb megtervezésére a körzeti erdőtervezés keretei között nyílik lehetőség (a 2015-2024 között érvényben levő erdőterv már több ilyen előírást, illetve fakitermelési lehetőséget tartalmaz).

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban (elsősorban az erdőterület fragmentálódásának elkerülése érdekében) újabb beépítések, újabb vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak és épített közelítőnyomok kialakítása nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése tulajdonképpen nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével) lehetséges. A meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési és rekonstrukciós javaslatok megfogalmazására abban a megközelítésben került sor, miszerint a dominánsan nem őshonos fafajokból álló erdőket a védett természeti területekre vonatkozó általános természetvédelmi irányelvek és előírások alapján hosszú távon (lehetőleg fokozatosan, vagy nem túl nagy területű tarvágásokkal) a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdőtársulásoknak megfelelő állományokká, illetve élőhelytípusokká kell alakítani. Az átalakítandó erdők turisztikai szerepe változó, de az érintett állományok zöme a Karancs peremterületeire, eldugottabb helyeire esik. Ettől függetlenül a munkákat (szezonálisan) lehetőleg a turisztikai igénybevételek figyelembevételével szélszerű ütemezni. A javasolt átalakítások a védelmi (talajvédelmi, tájképvédelmi) funkciók megtartását, az idegenhonos fafajok visszaszorítását, lombos állományrészek és az öreg hagyásfák megőrzését, az őshonos fafajú, elegyes állományok kialakítását egyaránt lehetővé teszik, illetve biztosítják.

3.2.1.9.KE-9 kezelési egység: Utak, telephelyek, bányák

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység alá néhány szélesebb útszakasz, egy már tervezési területen kívüli kőbánya pereme (Bobonyér-pusztá), továbbá egy konténereket és antennatartó oszlopokat magába foglaló telephely (Karancs főgerinc) került besorozásra.

1. A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók (U4), nyitott bányafelületek (U6), út- és vasúthálózat (U11) / Natura 2000: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nincs érintettség

- érintett földrészletek: Karancsalja 016d*; Karancslapujtó 060/8a*; Salgótarján 0919/1a*, 0928/7a* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészletek: Karancsalja 4/TI*, 12/C*; Karancslapujtó 13/B*; 17/A*, C*; 20/E*, 24/E*; 25/A*; Salgótarján 101/D*, 115/TN* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges)

b) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területek jellege (út, bánya, telephely) miatt területhasználattal, gazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok alig fogalmazhatók meg. A bányaperemen és az utak mentén az akácodosás kontrollja és a szükséges (akár vegyszeres) kezelések elvégzése kívánatos. A bobonyéri kőbánya érintett peremén további rekultivációs tevékenység végzése nem indokolt.

c) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 38. §-a alapján a területek jellegének, állapotának, használatának megváltoztatásához (pl. további építmények elhelyezéséhez, a felszínborítás megváltoztatásához) a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges.

- Javasolt előírások:

Az érintett területek jellege (út, bánya, telephely) miatt területhasználathoz, agrártámogatáshoz kapcsolódó, önkéntes vállalás alapjául szolgáló javaslatok nem fogalmazhatók meg.

d) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt területeken lényegesebb élőhelyrekonstrukciós feladatok nem fogalmazhatók meg. A bányaperemen és az utak esetében az akácodosás kontrollja és a szükséges (akár vegyszeres) kezelések elvégzése, a konténerállomásnál a telephely környezetének rendezett, gyommentes állapotban való fenntartása javasolható.

e) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető, különleges javaslat lényegében egyik terület esetében sem vethető fel. A konténerállomás esetében az antennák műszaki üzemeltetéséhez szükséges feltételeket folyamatosan biztosítani kell.

f) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására az érintett területek sajátosságai, funkciói és az általános természetvédelmi szempontok egyidejű figyelembevételével került sor.

3.2.1.10. KE-10 kezelési egység: Karancs-kápolna és Karancs-kilátó

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység alá a Karancs-kápolna és szűkebb környezete, valamint a Karancs-kilátó és szűkebb környezete tartozik

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4) / Natura 2000: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nincs érintettség
- érintett földrészetek: Karancsalja 016a*; Karancslapujtó 060/8a*, 060/9* (a csillaggal [*] jelölt földrészetek érintettsége csak részleges)
- érintett erdőrészetek: Karancslapujtó 8/C*, 14/C* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészetek érintettsége csak részleges)

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területek jellege (zarándokhely/kegyhely, kilátó, kirándulóövezet) miatt területhasználattal, gazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok alig fogalmazhatók meg. A Karancs-kápolna körül a gyomos gyeperendszeres kaszálása, a gyomosodás kontrollja kívánatos (a gyepről a kaszálékot el kell távolítani). A Karancs-kilátó környezetében időnként igény/szükség szerint szintén végezhető tisztító jellegű kaszálás, bár e helyütt ez nem olyan nagy jelentőségű, mint a kápolna környéki gyepről.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 38. §-a alapján a terület jellegének, állapotának, használatának megváltoztatásához (pl. a várromon belül a növényzetborítást is érintő további feltárási és rekonstrukciós munkákhoz) a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges. A Karancs-kápolna esetében a bronzkori telep miatt az esetleges további (talajmozgatással is járó) fejlesztésekhez a régészeti hatóság jóváhagyása is szükséges.

- Javasolt előírások:

Az érintett területek jellege (zarándokhely/kegyhely, kilátó, kirándulóövezet) miatt területhasználathoz, agrártámogatáshoz kapcsolódó, önkéntes vállalás alapjául szolgáló javaslatok nem fogalmazhatók meg.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt területeken lényegesebb élőhelyrekonstrukciós feladatok nem fogalmazhatók meg. A Karancs-kápolna esetében ugyanakkor nagyon fontos lenne a kápolna mögötti gypsávon terjeszkedő cseh japánkeserűfű (*Fallopia x bohémica*) állományának felszámolása (ez nyilvánvalóan csak vegyszeres kezeléssel lehetséges). Mindkét érintett területnél kívánatos a rendezett, gyommentes állapotban való fenntartás.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető, különleges javaslat lényegében egyik terület esetében sem vehető fel. A kápolna és a kilátó látogathatóságát, folyamatosan biztosítani kell. A kilátó esetében az építmény üzemeltetéséhez és esetleges műszaki karbantartásához szükséges feltételeket szintén folyamatosan biztosítani kell.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására a két érintett terület különleges funkcióinak (kegyhely/zarándokhely, illetve kilátó) figyelembevételével került sor. A további kezelési szempontok az érintett gyepfoltok gyommentesen való fenntartása, illetve az agresszíven terjeszkedő adventív lágyszárúak – kiemelten a cseh japánkeserűfű (*Fallopia x bohemica*) – visszaszorítása érdekében kerültek megfogalmazásra.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Erdős élőhelytípusok esetében rekonstrukciós munkák elsősorban az erdőszerkezeti mutatók (pl. elegyesség, mozaikosság, színtezettség, holtfa és mikroélőhelyek mennyisége) javításával, valamint az idegenhonos fafajok (elsősorban akácok, továbbá különböző fafajú fenyvesek) állományainak fokozatos átalakításával, felszámolásával történhetnek. További rekonstrukciós feladat a sokfelé (elsősorban bolygatott területeken, villanypászták környékén, régi kőbányákban stb.) megjelenő szórvány akác egyedek eltávolítása és vegyszeres kezelése. Gyepterületek vonatkozásában további, érdemi rekonstrukciók alig végezhetők, a meglévő irtásrétek (Kercseg-lapos, Ceberna-völgy torkolata) a lehetséges mértékig gondozottak, rendszeresen kaszáltak, felszámolandó/felszámolható cserjés szegélyük nincs. Egyéb, különleges élőhelyfejlesztési feladat terven belüli megfogalmazására nem került sor.

A részletesebb élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a fenntartási terv munkarész 3.2.1. pontja alatt, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló közösségi jelentőségű fajok populációinak védelmét és megtartását elsősorban a javasolt élőhelykezelési, élőhelyfenntartási intézkedésekkel látjuk biztosítottnak. A leánykőöröcsin (*Pulsatilla grandis*) állomány esetében az élőhelyül szolgáló terület zavarásának mérséklése szükséges (KE-3), a csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*) populáció megőrzését az elegyes, változatos szerkezetű üde (gyertyános-tölgyes és bükkös) erdők fenntartása teszi lehetővé (KE-1). A szaproxilofág rovarok életfeltételeit az öreg, száradó-pusztuló kocsánytalan tölgyek, cserek és bükkök minél hosszabb távon való megőrzése, illetve az álló-fekvő holtfa mennyiségének gyarapítása szolgálja (KE-1, KE-2, KE-3, KE-4). Az erdőlakó denevérfajok védelméhez a meglévő odvas fák és elvált kérgű álló holtfák megtartása, illetve folyamatos jelenlétének biztosítása, továbbá a zavarások elkerülése, mérséklése szükséges. A közösségi jelentőségű fajok megőrzése mindezek alapján célirányos, kifejezetten fajvédelmi profillal indított védelmi programot nem igényel, a védelmi célok közvetett úton elérhetők.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Az elmúlt egy-két évtizedben elsősorban a botanikai és madártani vonatkozású kutatások voltak kifejezetten részletesek és szisztematikus feltárássra törekvők a térségben. Elkészült és megjelent a tervezési területet is magába foglaló tájegység (Nógrád-Gömöri bazaltvidék) vegetációját és flóráját részletesen feldolgozó munka (2003, 2004), az állatvilágon belül leginkább kutatott madárfaunáról pedig közvetlenül az ezredforduló előtt (1997, 1999) készültek részletes összeállítások (a terület e tekintetben azóta is intenzíven kutatott). A további gerinces és gerinctelen fajcsoportok (pl. kétéltűek, hüllők, lepkék, bogarak) esetében inkább szórványos adatgyűjtésekről beszélhetünk, de a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai és külső kutatók tevékenysége folytán ezekre a fajokra is meglehetősen sok biotikai adat gyűlt össze.

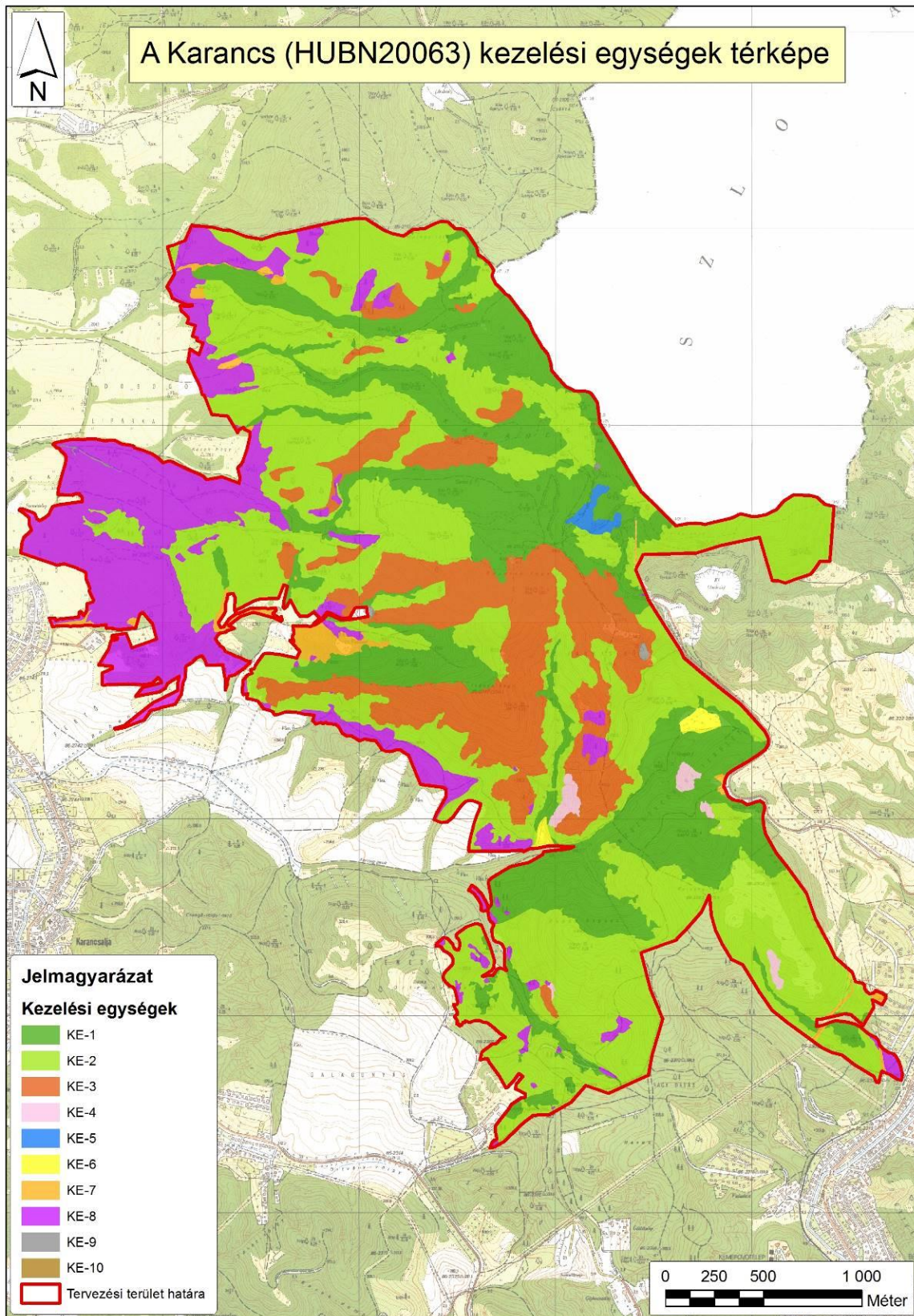
A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében kutatás, élőhelyterképezés nem folyt a területen, 2016-ban viszont elkészült a terület új élőhelyterképe és a Natura 2000 fenntartási terv megalapozásához ugyanebben az évben (illetve a megelőző években) több fajcsoport vonatkozásában is folytak felmérések:

- Denevérfaunisztikai vizsgálatok hangcsapdával (2013, 2015).
- Xilofág és szaproxilofág bogarak állományfelmérése (2012).

A jövőbeli kutatások részben további biotikai (florisztikai- és faunisztikai) adatokat kell, hogy szolgáltatassanak, elsősorban a védett és közösségi jelentőségű fajokra vonatkozóan. Emellett fontos feladat lenne a területen folyó természetvédelmi kezelésekhez, illetve egyéb, természetvédelmi célokat is szolgáló beavatkozásokhoz, rekonstrukciós és fenntartási jellegű munkákhoz (pl. akácok és fenyvesek fokozatos átalakítása, az akác kiszorítása, rétek kaszálása) kapcsolódó hatásmonitorozás végzése is.

3.2.5. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térkép (2018):

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz.-ok és erdőrészek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz-ek	Érintett erdőrészek
KE-1	Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök	213,31	Karancsalja 016a*, 016c*, 016d*, 016i*, Karancslapujtó 060/8a*, 060/9, Salgótarján 0919/1a*, 0919/1b*, 0919/1c, 0919/1d*, 0919/1f*, 0928/2*, 0928/3*, 0928/7a*, 0928/7b*, 0928/7c*	Karancsalja 1/A*, B*; 2/A*; 4/E*; 5/B*, C*; 6/A*, B*; 7/A*, B*; 8/C*, D*, E*, F*, H*; 9/A*; 10/C*; 11/B*, C*, D*; 12/B*, C* Karancslapujtó 1/A*, D*; 2/A*, B*, 3/A*, B*, C*, D*, E*; 4/A*, B*, C*; 6/B*, D*, F*, G*, H*; 7/A*, B*; 8/A*, B*, C*; 10/A*, B*, C*; 11/A*, D*; 12/A*, B*; 13/A*, B*, C*, D*; 14/A*, C*, D, E, F; 15/D*; 16/A*, B*, E*; 21/B*; 22/A*, C*; 23/A*, B*, E*; 24/C*, E*; 25/A*, C*, D; 26/A*, B*, C*, E*, F*, G*, I* Salgótarján 101/A*, B*, C*, D*, F*, G*, H*; 115/B*, C*, D*, TI*; 116/B*, C*, D*; 117/A*; 118/A*, C*, D
KE-2	Cseres-kocsánytalan tölgyesek	398,56	Karancsalja 016a*, 016b*, 016c*, 016i*, Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0919/1a*, 0919/1f*, 0928/2*, 0928/7a*, 0928/7b*, 0928/7c*	Karancsalja 1/A*, B*; 2/A*; 4/A*, B*, C*, E*, F*, TI*; 5/B*, C*; 6/A*, B*, C*, D*, E*, F*, G*, H*; 7/A*, B*; 8/A*, B*, C*, E*, F*, G*; 9/A*, B*; 10/A*, B*, C*; 11/A*, B*, C*, D*; 12/A*, B*, C*, D* Karancslapujtó 1/A*, B*, C*, D*, E*; 2/A*, B*, C*, D*; 3/A*, D*; 4/A*, B*, 5/A*, B*, E*, G*, H,

				<p>I*; 6/A*, B*, C*, D*, E*, F*, G*, H*; 7/A*, B*; 8/A*, B*, C; 9/B*, D*, E*, F*, G*; 10/A*, B*, C; 11/A*, B*, C*, D*, E*; 12/A*, B*; 13/A*, B*, D*; 14/A*, B*, C*; 15/A, B, C*; 16/A*, B*, E*; 17/C*, D*; 18/B*, C*; 21/A*, B*, C*; 22/A*, B*, C*; 23/A*, B*, C*, D*, E*; 24/A*, B*, C*, E*; 25/A*, B*, C*, D*; 26/B*, C*, D*, E*, F; 27/B*, C* Salgótarján 101/B*, C*, D*, E*, F*, G*, H*, I*, K*, L, N, O, P; 115/A*, B*; 116/B*, C*; 117/A*, B*; 118/A*, B*, C*, D*</p>
KE-3	Mész- és melegkedvelő tölgyesek	123,95	Karancsalja 016a*, 016i*, Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0919/1a*, 0928/7c*	<p>Karancsalja 1/A*, B*; 2/A*, B*, 3/A*, B*, C*, D*, G*; 4/B*, C*, D*; 5/A*, B*, C*; 8/G* Karancslapujtó 1/D*; 2/A*, B*; 3/A*, C*, E*; 6/E, F*, G*; 7/A*; 8/G*; 10/C*, E*; 11/C*, D*, E*, 14/C*; 16/E*; 22/E*; 23/A*, B*, C*; 24/B*, C*, E*; 25/A*, D*; 26/C*, H*; 27/C Salgótarján 101/A*; 115/A*, B*, D*, TI*</p>
KE-4	Mészkerülő bükkösök és mézkerülő tölgyesek	4,73	Salgótarján 0919/1a*, 0919/1f*	<p>Karancsalja 5/B*, 8/G* Salgótarján 116/A*, C*; 118/A*, B*</p>
KE-5	Törmeléklejtő-erdők	2,80	Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0928/7a*, 0928/7b*,	Salgótarján 101/D*, E*

			0928/7c*	
KE-6	Üde kaszálórétek	2,78	Karancsalja 016a*, 016b*, 016c*, 016d*, Salgótarján 0919/1b*	Karancsalja 4/TI*; 5/C* Salgótarján 115/TI*
KE-7	Regenerálódó erdők, cserjések és gyeppek	11,07	Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0919/1a*, 0919/1d*, 0919/1f*, 0928/7a*	Karancsalja 11/D*; 12/D* Karancslapujtó 1/A*, TI*, 5/A*, B*, D*, 9/A*, B*, VF*; 11/A*, B*; 16/B*; 19/A*, B*; 21/B*, C*, E*; 22/B*, C*, 26/A*, B*, D*, E*, TI*; 27/A*, B* Salgótarján 101/H*, NY*; 116/A*, C*; 117/A*; 118/A*, C*, D*NY1*, NY2*
KE-8	Származék és idegenhonos fafajú erdők	123,47	Karancsalja 016a*, 016b*, 016i*, Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0919/1f*, 0928/3*	Karancsalja 2/B*; 3/A*, B*, C*, F*, G*, H*; 4/A*, B*, D* F*; 5/A*, B*; 8/A*, B*, C*, F*, G*, H*, TI*; 10/A*, B*; 11/A*, B*, C*, D*, E*; 12/A*, B*, C* Karancslapujtó 1/A*, C*, D*, TI*; 2/A*, B*, 3/A*, C*; 4/B*; 5/A*, B*, C*, D*, E*, I*; 6/A*, H*, TI*; 7/A*; 9/A*, B*, C*, D*, VF*; 10/A*; 11/A*, B*, D*, 16/A*, E*; 17/A, C, D*; 18/A*, B*, C*, D*; 19/A*, B*; 20/A*, B*, C*, D, E, BA*; 24/A*, B*; 26/A*, B*, TI*; 27/B* Salgótarján 101/B*, C*
KE-9	Utak, telephelyek, bányák	0,99	Karancsalja 016d*, Karancslapujtó 060/8a*, Salgótarján 0919/1a*, 0928/7a*	Karancsalja 4/TI*, 12/C* Karancslapujtó 13/B*; 17/A*, C*; 20/E*, 24/E*; 25/A* Salgótarján

				101/D*, 115/TN*
KE-10	Karancs-kápolna és Karancs-kilátó	0,13	Karancsalja 016a*, Karancslapujtó 060/8a*, 060/9*	Karancslapujtó 8/C*, 14/C*

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, tehát a területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó. A tervezési terület teljesen átfed Karancs-Medves Tájvédelmi Körzet, így a 6/2010. (III. 31.) KvVM rendeletben kihirdetett természetvédelmi kezelési tervben megjelenő korlátozásokat is figyelembe kell venni. A teljes tervezési terület állami tulajdonban van, az ide tartozó ingatlanokat 3 különböző állami vagyonkezelő szerv kezeli. Domináns kezelőként az Ipoly Erdő Zrt. jelenik meg (a tervezési terület 85,6%-a a kezelésükbe tartozik). A magán, a szövetkezeti és az önkormányzati tulajdon teljesen hiányzik. Ez a tulajdoni szerkezet nagyban meghatározza a kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközeit.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási-rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírás csoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár, biotikus károsítók) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen magánerdők nincsenek, így a speciálisan ennek a szektornak biztosított támogatások, illetve kompenzáció esetünkben nem vehető igénybe.

A terület adottságai (ingatlan- és erdészeti nyilvántartás, tulajdonviszonyok) függvényében az alábbi releváns, a tervezési területen is elérhető támogatások adhatók meg:

KAP II. pillér - Erdészeti támogatások

- 1) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 2) VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése
- 3) VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése
- 4) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
- 5) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
- 6) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
- 7) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A terület tulajdonosi és földhasznosítási adottságaiból adódóan, illetve mert a jelenlegi támogatási-rendszer hatékonyságára vonatkozó részletes vizsgálati eredmények nem állnak rendelkezésre, a fentebb felsoroltak megerősítéséhez, illetve újabb agrártámogatási intézkedések kidolgozásához megalapozott, részletes javaslatot nem tudunk tenni. Új javaslatok teljes körű kidolgozásához előbb a működő támogatási programok hatékonyságáról kellene reális helyzetképet kapnunk, s ehhez kellene vizsgálni a jelenlegi támogatás-igénylések és támogatottság mértékét, a futó programok megfelelőségét. Mindezekről függetlenül ugyanakkor megfogalmazható néhány olyan támogatási célterület, amelyek figyelembe vételével a 2021-től kezdődő európai uniós támogatási ciklus időtartamára – önállóan vagy más programokba integráltan – a tervezési terület közösségi jelentőségű természeti értékeinek fenntartása érdekében (összhangban a fenntartási tervben megfogalmazott természetvédelmi célkitűzésekkel) részletes, operatíván működő, az állami tulajdonú területek vagyongazdálkodási számára is elérhető, támogatási jogcímekek dolgozhatók ki:

- A termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos elegyfajok fokozott jelenlétének biztosítása, továbbá a különleges erdei mikroélethelyeket nyújtó biotópok kijelölése középkorú-idős, gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökzöld üzemlétszabályba sorolt), őshonos fajú erdőkben.
- Az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése a középkorú-idős, gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökzöld üzemlétszabályba sorolt), őshonos fajú erdőkben.
- Hagyásfa-csoportok, érintetlenül visszamaradó (nem védendő jellegű!) állományrészek elhatárolása gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökzöld üzemlétszabályba sorolt), őshonos fajú erdőkben.
- Folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási üzemlétszabályok (az átmeneti és örökzöld üzemlétszabályok) alkalmazása gazdálkodással érintett állami erdőterületeken.
- Idegenhonos fajú állományok fajúcsere szerkezetátalakítása, a lehetőségekhez képest fokozatos, a tarvágásos technológiától minél távolabb eső megoldásokkal.
- Agresszíven terjeszkedő idegenhonos fajok szórványosan megjelenő – az inváziós folyamat kezdeti stádiumát jelentő – egyedeknek, foltjainak felszámolása.
- Kíméletes, a talajfelszín és a növényzetet (visszamaradó állományt, közbeeső gyepterületeket stb.) egyaránt kímélő faanyagmozgatási technológiák alkalmazása (állami szektor részére).

- Irtásrétek, erdők közé ékelődő különböző gyepterületek fenntartása, jellegüktől és természeti értékeiktől függően kaszálással, szárazúzással, szelektív cserjeirtással (kiemelten az érintett jelölő fajok vagy élőhelyek speciális ökológiai igényeire).

3.3.2. Pályázatok

A tervezési terület vonatkozásában speciális közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok kezelésével kapcsolatos új természetvédelmi pályázat nem tervezett a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában. Ennek oka elsősorban az, hogy relatíve kis területek vannak BNPI saját vagyonkezelésében a tervezési területen.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: <https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tertivevény	Üisz: 34-13/1/2017. 26 levél kiküldése érintetteknek + elektronikus levél (ismert címek esetén)	2017.06.12
Nyomtatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziéba elhelyeztük a hatályos Natura 2000 gyep és erdőtámogatási rendeleteket, kaszálási bejelentőket).	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma (18 db)	2017.06.20
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 34-13/1/2017. Fórum résztvevők száma: 15 fő	2017.06.20
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 34-13/2/2017.	2017.06.12
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek	2017.06.12

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	falugazdászok (össz. 3) révén
Erdőgazdálkodók	Ipoly Erdő Zrt.
Vadgazdálkodók	Vadászatra jogosult: Ipoly Erdő Zrt.; Földtulajdonosi közösség képviselője
Önkormányzatok	Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata Karancsalja Község Önkormányzata Karancslapujtő Község Önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Nógrád Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály • Heves Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály • Nógrád Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földhivatali Főosztály • Salgótarjáni Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földhivatali Osztály • Nógrád Megyei Kormányhivatal Salgótarjáni Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya • BM Országos Katasztrófavédelmi Igazgatóság • Budapest Főváros Kormányhivatala – Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztálya • Nógrád Megyei Rendőrfőkapitányság Közrendvédelmi és Határrendészeti Osztálya
Civil szervezetek, köztisztviselők	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Nógrád Megyei Igazgatósága • Országos Magyar Vadászkamara Nógrád Megyei Területi Szervezete • Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Nógrád Megyei HCS • Novohrad - Nógrád Geopark Nonprofit Kft. • Zöld Út Természetjárók Egyesülete • 36 Jó Palóc Közhasznú Egyesület
Kezelők, egyéb szolgáltatók	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • ÉMÁSZ Hálózati Zrt.

	<ul style="list-style-type: none"> • ÉRV Észak Nógrádi Szolgáltatói Divízió • Magyar Közút Nonprofit Zrt. Nógrád Megyei Igazgatóság
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A Nógrád megyei Kormányhivatal Salgótarjáni Járási Hivatalának Hatósági Főosztályának Építésügyi és Örökségvédelmi Osztálya nyilatkozatot küldött a tervekészítők felé, melyben adatszolgáltatást adtak a tervezési terület *nyilvántartott régészeti lelőhelyeiről* (Ikt. sz. IR-000244992/2017.).

A tervekészítők ezen információk alapján a tervdokumentáció 1.6 fejezetét aktualizálták.

A Nógrád megyei Rendőrfőkapitányság írásban jelezte, hogy a tervvel kapcsolatban észrevétele, javaslata nincs (Hiv. sz. 12000-2841/4/2017.). Felhívta a figyelmet továbbá – hogy mivel a tervezési terület az államhatárt is érintik – hogy a határ menti területek használatát a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a közös államhatár rendjéről és az együttműködésről szóló 1995. június 28-án aláírt nemzetközi szerződés is szabályozza.

A terv pontosítást nem igényelt az észrevétel alapján.

A tervdokumentációval kapcsolatban további – írásos - észrevétel nem érkezett. A fórumon az Ipoly Erdő Zrt. képviselője az erdőfelújítások nehézségeit emelte ki, mely legtöbb esetben a túlszorodott vadállományra vezethető vissza. Ebből következően jelezték, hogy a vágásos üzemmódnál csak kerítés védelmében tudják az újulatot megvédeni. A fórumon a tervekészítők jelezték, hogy a dokumentációban megfogalmazott előírás-javaslatok „megengedő” érvennyel jelenítik meg a vadelhárító-kerítések építését (a VA02 előírás-javaslat beépítésre került az adott kezelési egységekhez).

4. Felhasznált irodalom

- Bartha D. – Markovics T. – Puskás L. (szerk.) (2014): A folyamatos erdőborítás megvalósításának gyakorlati tapasztalatai. – *Silva naturalis* **4**: 1-268.
- Böloni J. – Molnár Zs. – Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁNÉR 2011). – MTA ÖBKI, Vácrátót, 441 pp.
- Csiky J. (2003): A nógrád-gömöri bazaltvidék flórája és vegetációja. – *Tilia* **11**: 167-339.
- Csiky J. (2004): A Karancs, a Medves-vidék és a Cerová vrchovina (Nógrád-Gömöri bazaltvidék) flóra- és vegetációtérképezése. – Saját kiadás, Pécs, 451 pp.
- Danszky I. (szerk.) (1963): Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai V. Északi-középhegység erdőgazdasági tájcsoport. – Országos Erdészeti Főigazgatóság, Budapest, 817 pp. + 1 térkép + XXXII.
- Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere. (2., átdolgozott és bővített kiadás) – Budapest, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, 876 pp.
- Drexler Sz. – Horváth G. – Karancsi Z. (2003): Turizmus, természetvédelem és tájhasznosítás kapcsolata egy nógrádi kistájrészlet példáján. – *Földrajzi Közlemények* **127**(1-4): 45-62.
- Frank T. (szerk.) (2000): Természet–Erdő–Gazdálkodás. (Az MME Könyvtára 16.) – MME & Pro Silva Hungaria Egyesület, Eger, 214 pp.
- Frank T. – Szmorad F. (2014): Védett erdők természetességi állapotának fenntartása és fejlesztése. (Rosalia Kézikönyvek 2.) – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 160 pp.
- Halász G. (szerk.) (2006): Magyarország erdészeti tájai. – Állami Erdészeti Szolgálat, Budapest, 154 pp. + 1 térkép
- Haraszthy L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.
- Harka Á. – Sallai Z. (2004): Magyarország halfaunája. – Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Szarvas, 269 pp.
- Kiss G. – Baráz Cs. – Gaálová, K. – Judik B. (szerk.) (2007): A Karancs-Medves és a Cseres-hegység Tájvédelmi Körzet. Nógrád és Gömör határán. – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 382 pp. + 1 térkép
- Korda M. (2016): Az erdőgazdálkodás hatása az erdők biológiai sokféleségére (Tanulmánygyűjtemény). – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 682 pp.
- Marosi S. – Somogyi S. (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 1026 pp.
- Tímár G. (2014): Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció a körzeti erdőtervezés során az erdőgazdálkodásra vonatkozóan megállapított előírás-javaslatoknak a Salgótarjáni erdőtervezési körzet területén található Natura 2000 területekre, valamint a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékeléséről. – Kézirat, Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága, Vác, 35 pp.
- Varga B. (szerk.) (2013): A folyamatos erdőborítás fenntartása melletti erdőgazdálkodás alapjai. – *Silva Naturalis* **1**: 1-251.
- Földművelésügyi Minisztérium, Környezetügyért Felelős Helyettes Államtitkárság - Természetmegőrzési Főosztály (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. – KvVM, Budapest, 40 pp

Világháló helyek:

https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszeti_szakteruletek/erdotervezes/korz_erd

<http://erdoterkep.nebih.gov.hu/>

<https://www.mepar.hu/mepar/>

<http://www.utadat.hu/>

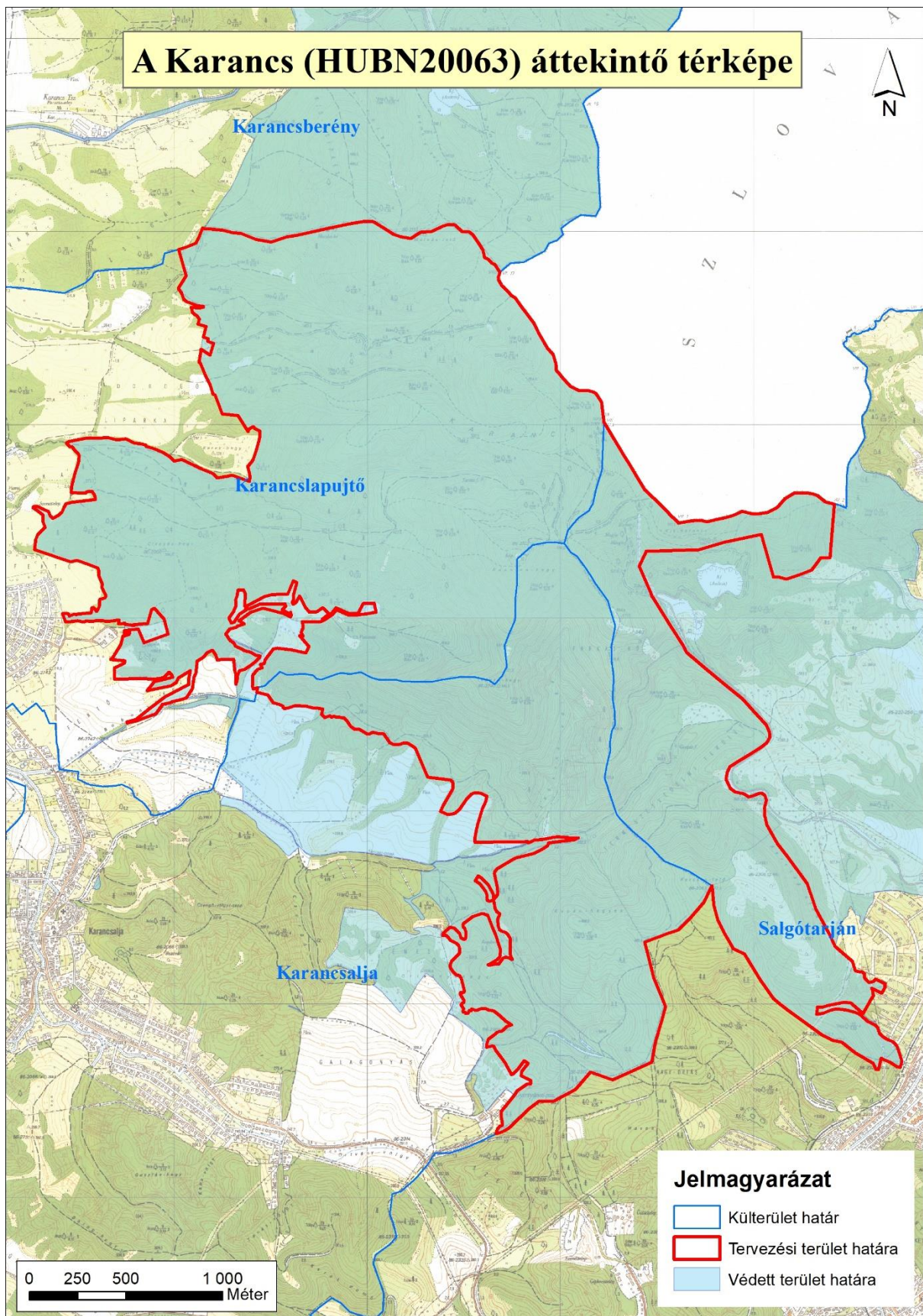
<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>

http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal

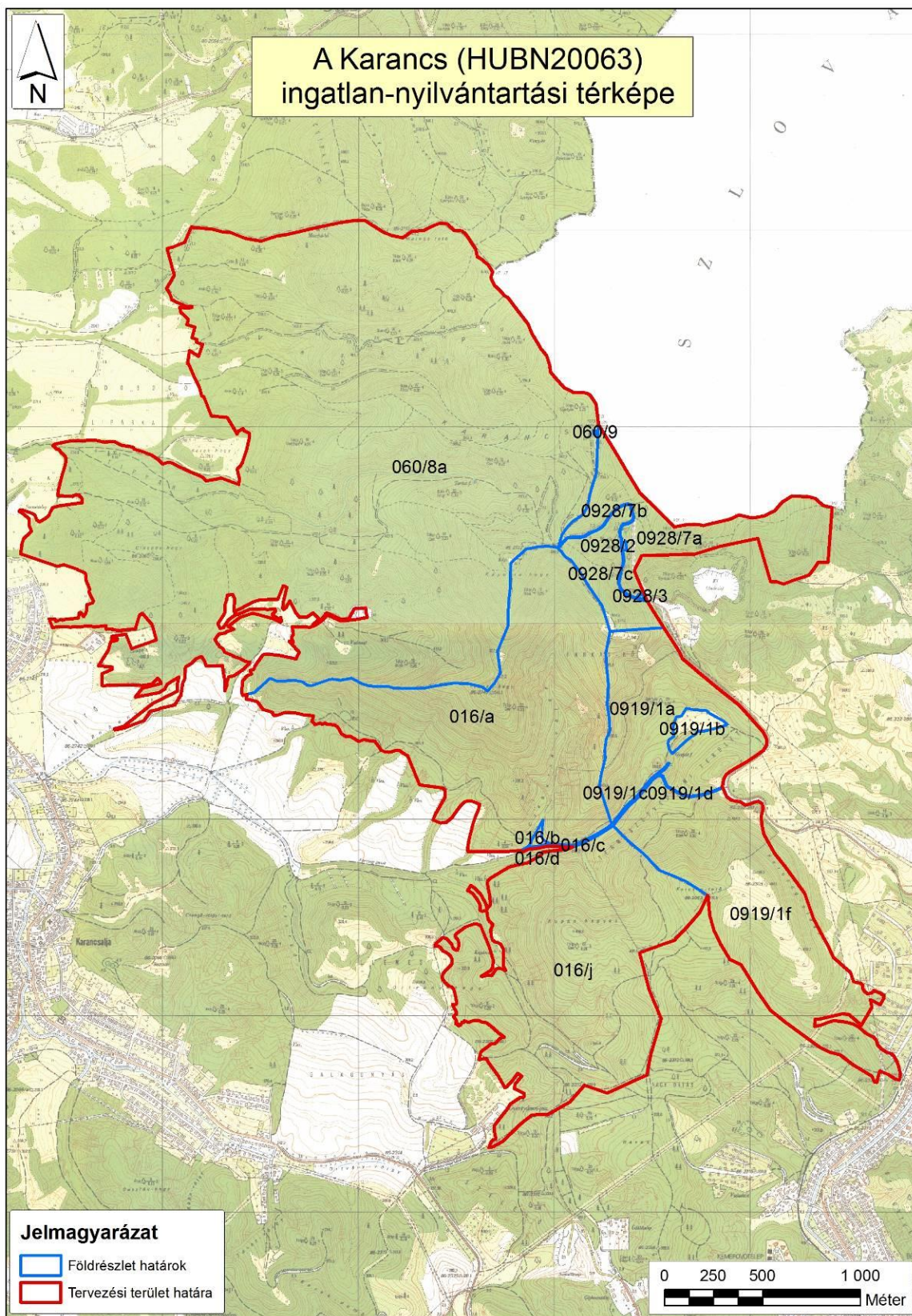
<http://natura2000.eea.europa.eu>

5. Térképek

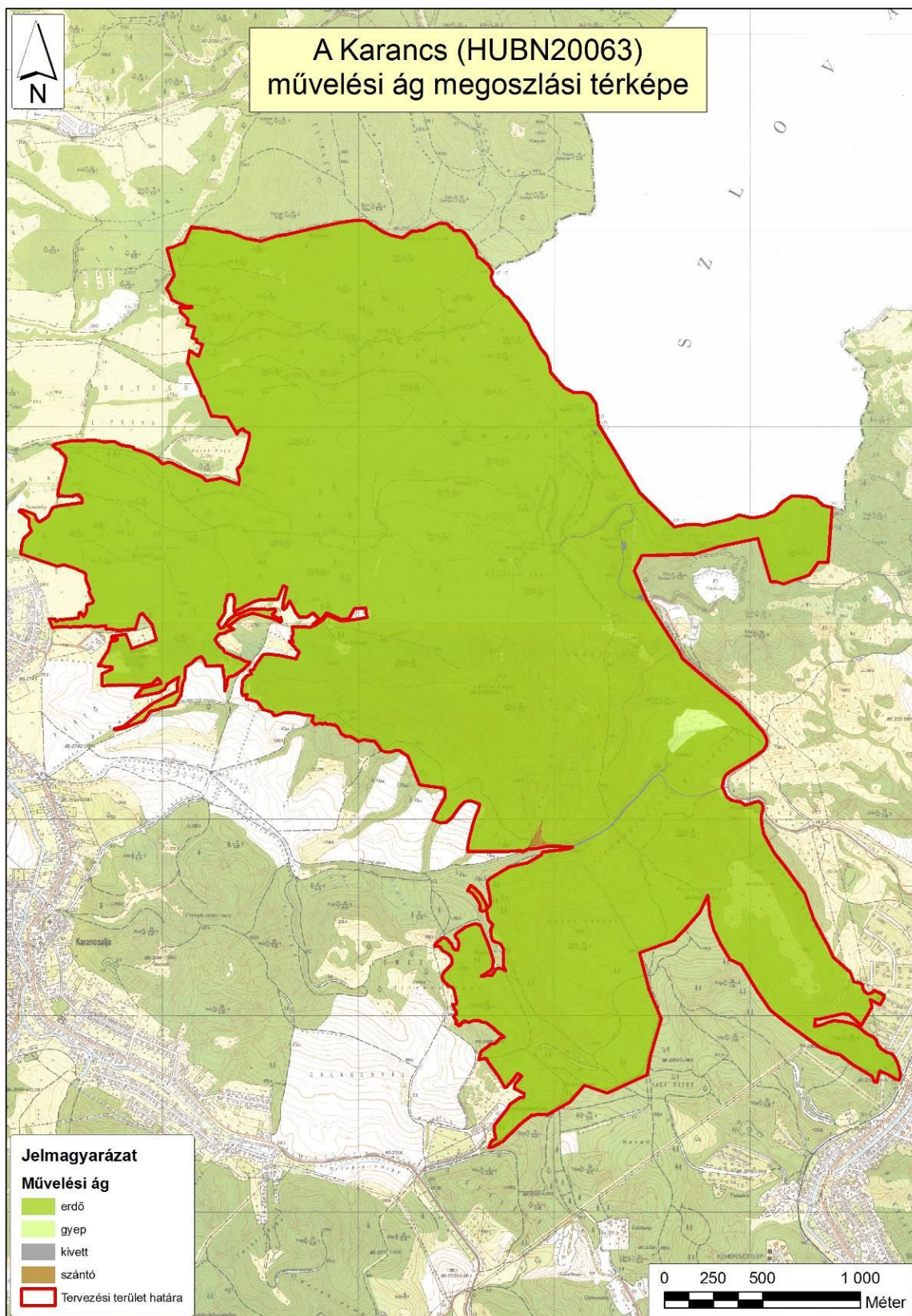
- 1) ábra: A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe
- 3) ábra: A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe
- 4) ábra: A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő ingatlanok térképe
- 5) ábra: A tervezési terület erdészeti térképe
- 6) ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe
- 7) ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)
- 8) ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

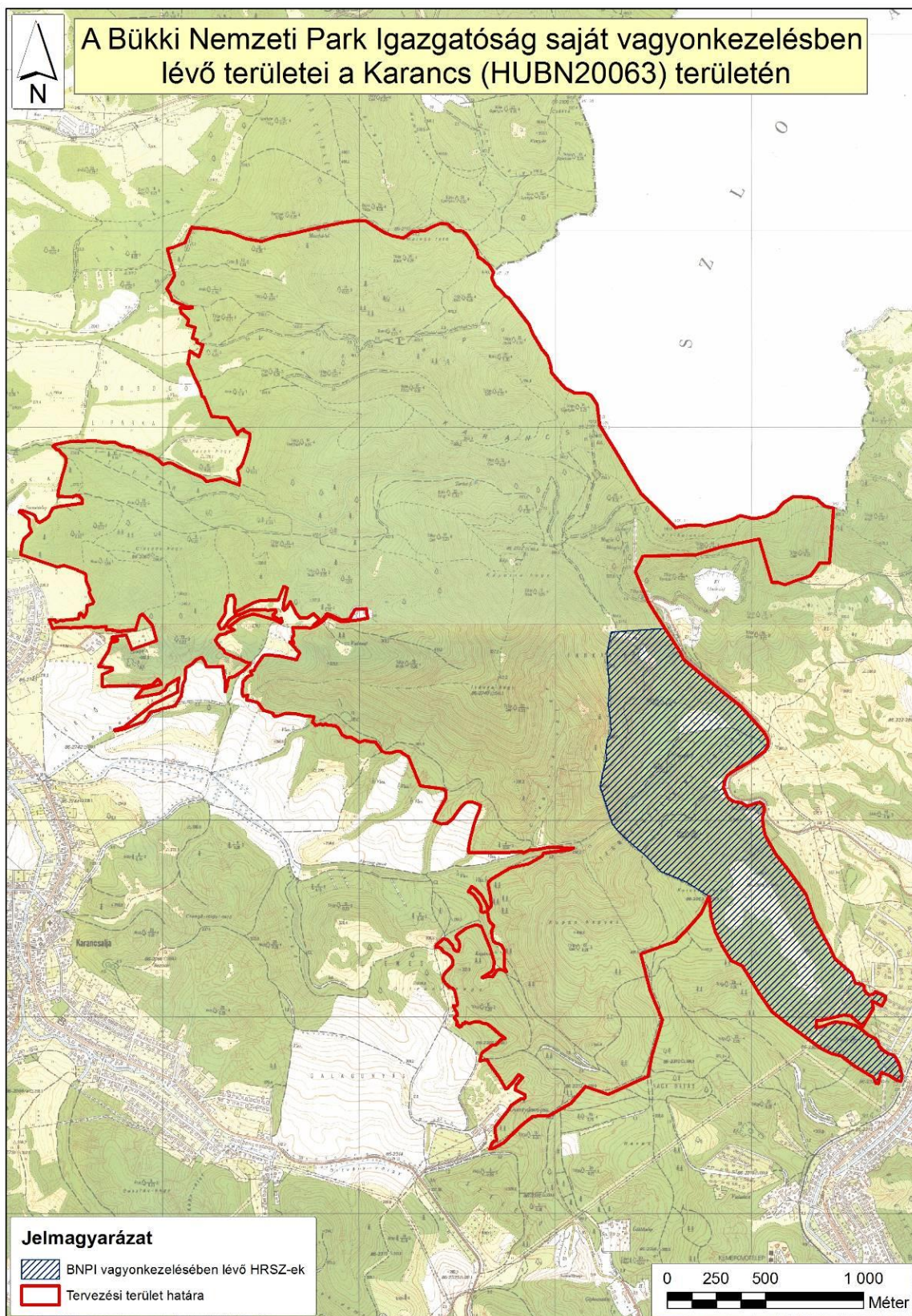
1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe (2020)

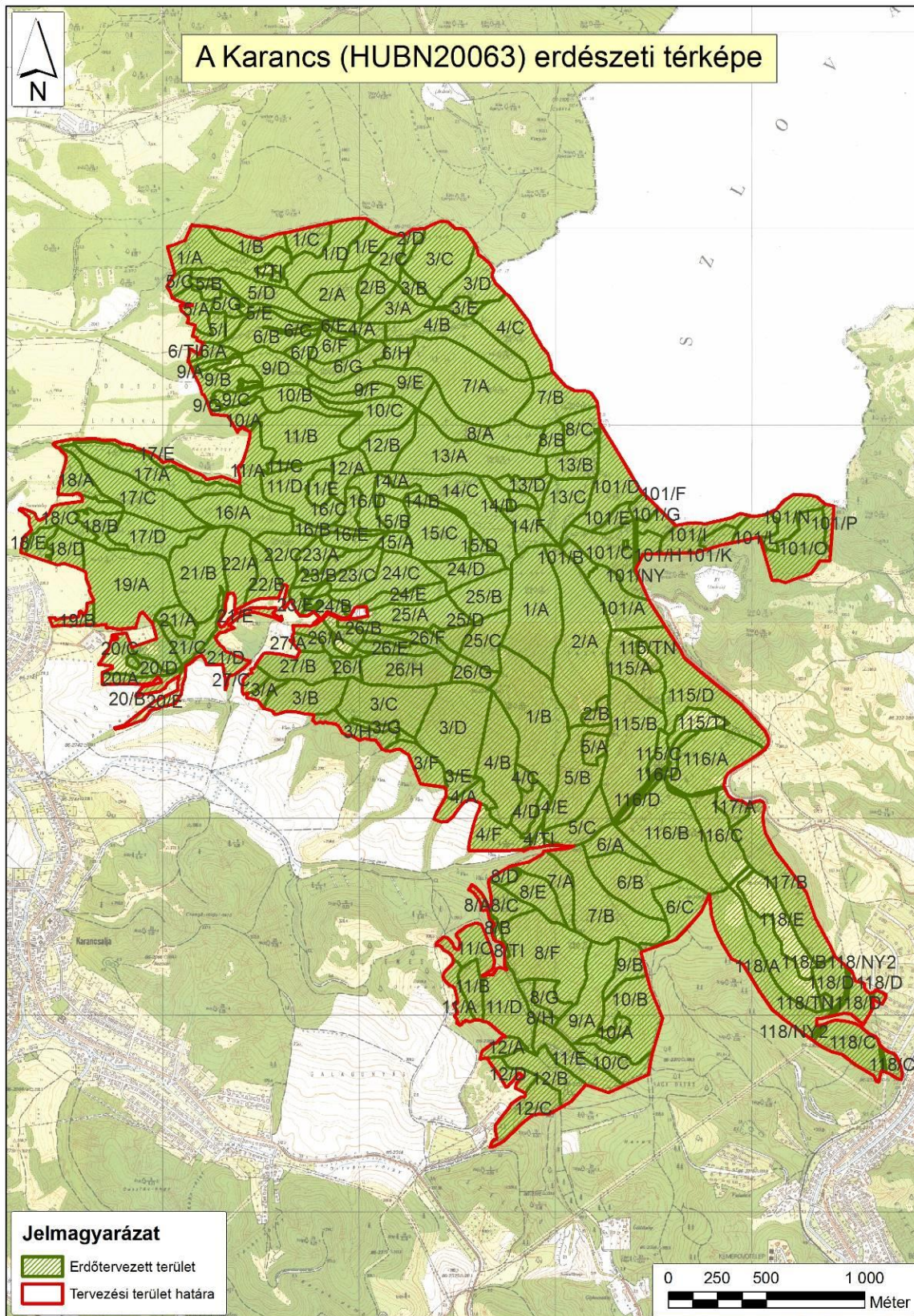
2. ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe (2017)

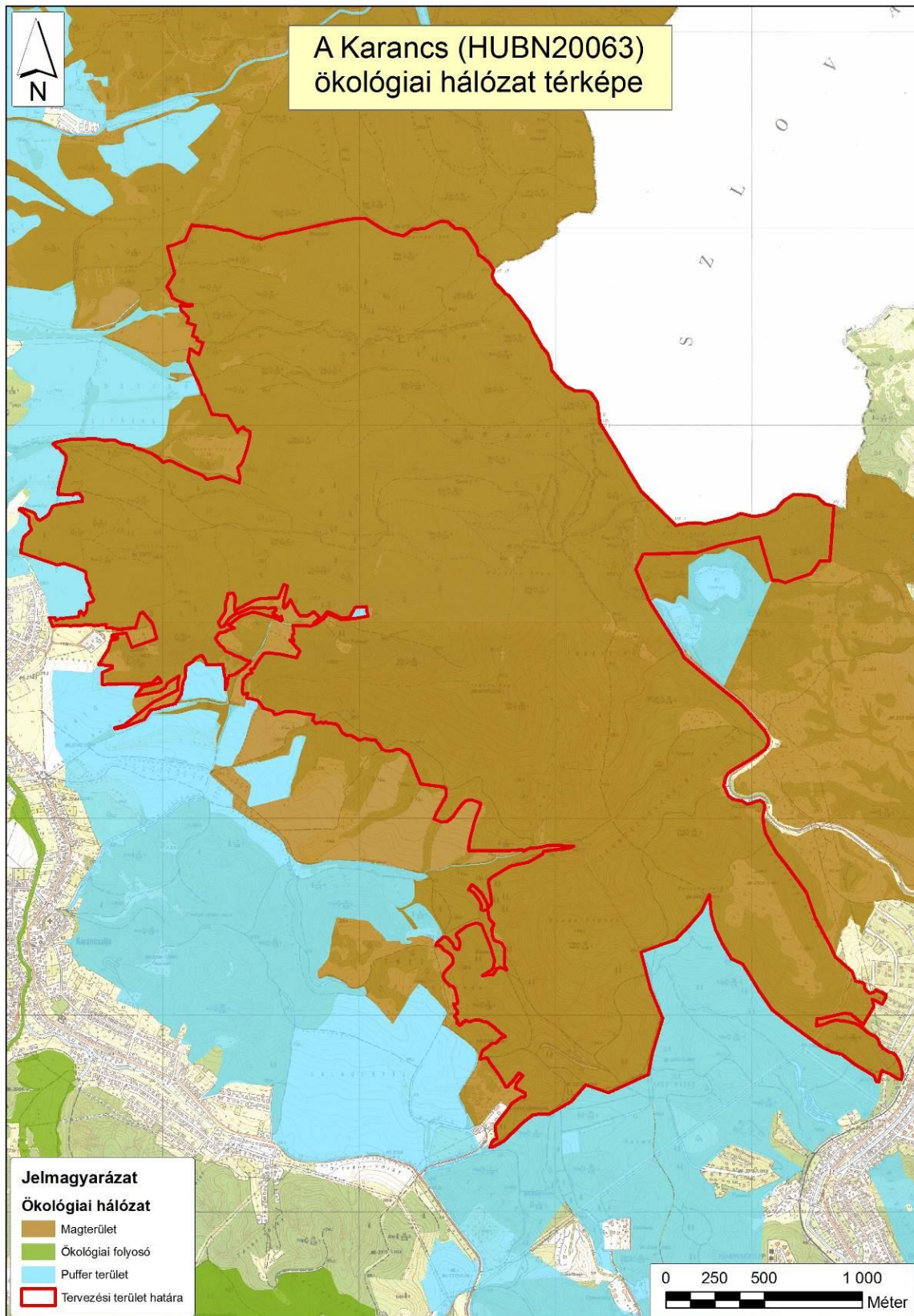
3. ábra: A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe (2017)

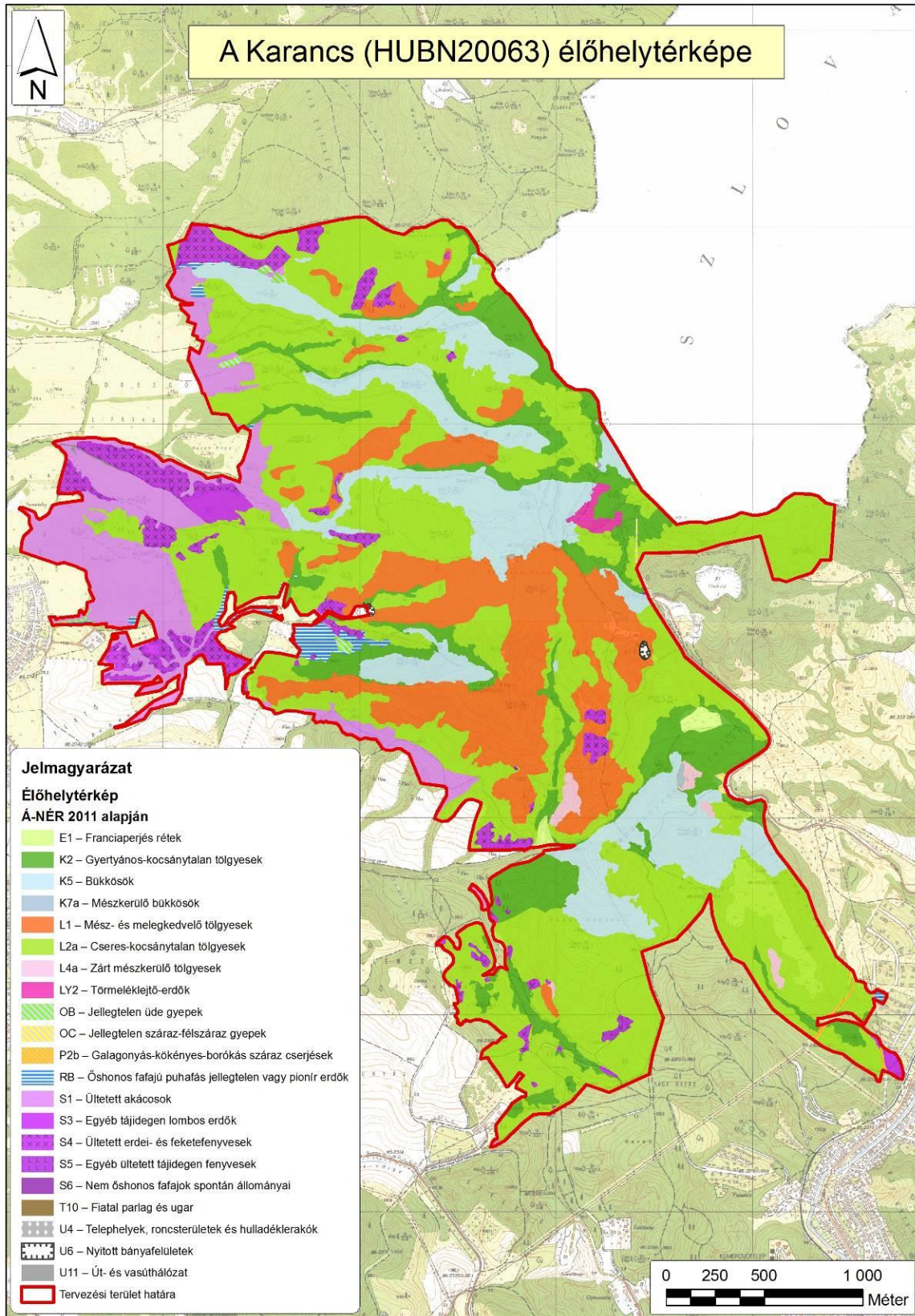
4. ábra: A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő ingatlanok térképe (2017)

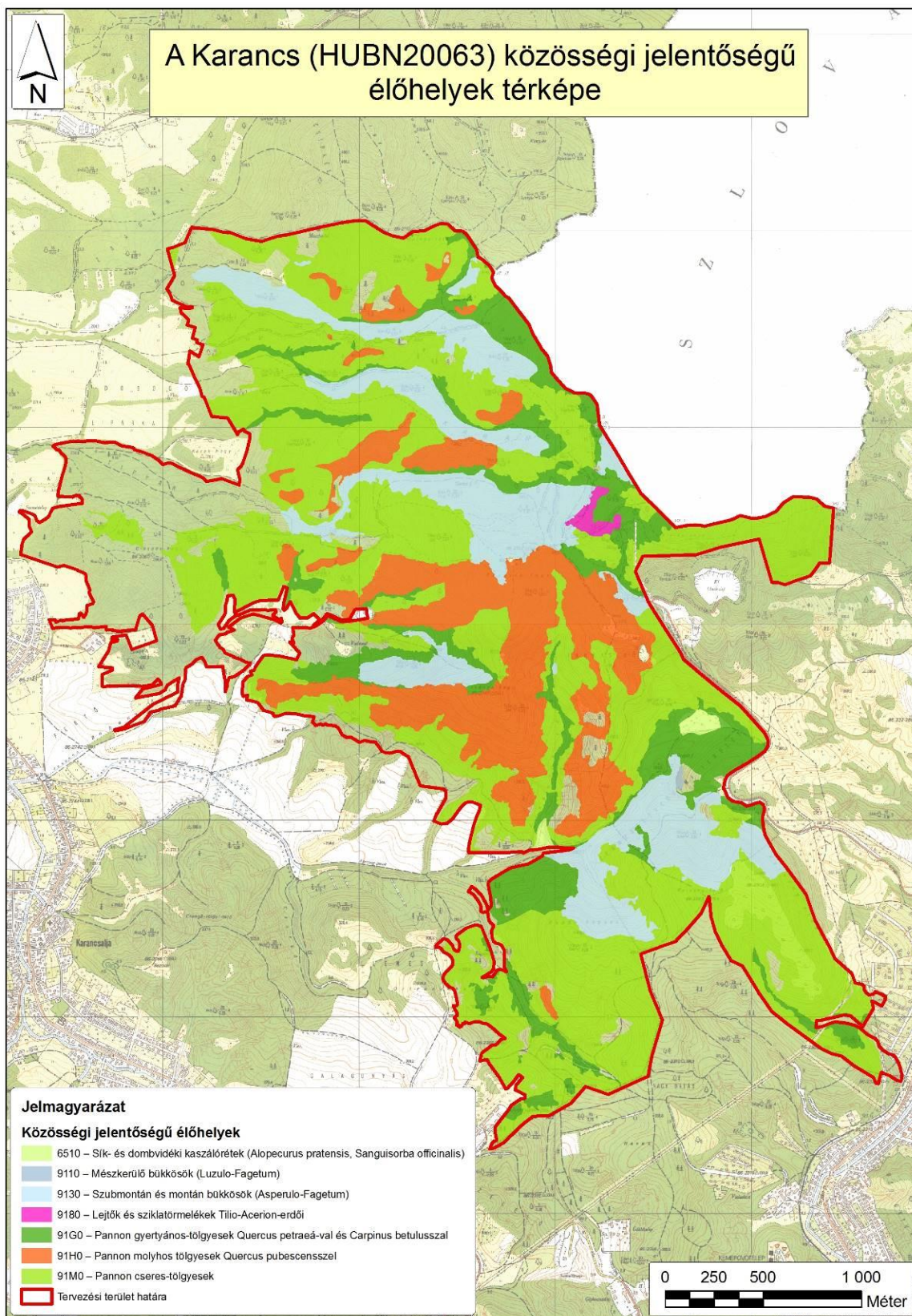
5. ábra: A tervezési terület erdészeti térképe (2017)

6. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe (2017)

7. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján) (2017)

8. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe (2017)

6. Fotódokumentáció

1) kép: Fiatal, homogén, alig elegyes gyertyános-tölgyes állomány a Tóstrand felőli hegylábán (Salgótarján 118/C; KE-1)

2) kép: Akácosodó, kötörmelékes gyertyános erdő a Farkas-kő gerince alatt (Salgótarján 115/D; KE-1)

3) kép: Kocsánytalan tölgytel elegyes, viszonylag homogén, középkorú bükkös a Karancs főgerincének nyugati oldalában (Karancslapujtó 13/C; KE-1)

4) kép: Néhány éve széldöntött bükkös állomány, sok fekvő holtfával és gyökértányérokka, szeder között felnövő újulattal a Kercseg-tető északi oldalában (Salgótarján 116/B; KE-1)

5) kép: Széldöntött, részben összetermelt bükkös állományrész a Tarász-forrás feletti meredek hegyoldalon (Karancslapujtó 14/C; KE-1)

6) kép: Szálalóvágással kezelt, több korosztályt is tartalmazó bükkös állomány a Kercseg-szurdokban (Karancsalja 7/B; KE-1)

7) kép: Régi, elrepedt gáttestű vízgyűjtő medence a Gyopár-forrás alatti völgyszakaszon, idős gyertyános állomány alatt (Salgótarján 116/D; KE-1)

8) kép: Egykori legelőerdő után kialakult, idős cserfákat és közöttük felnőtt középkorú frakciót tartalmazó cseres-tölgyes a Tóstrand felőli hegylábbon (Salgótarján 118/B; KE-2)

9) kép: Idős cseres-tölgyes állomány sok fekvő vastag holtfával és sok mikroélőhellyel (de: életképes újulat nélkül) a Farkas-kő gerincén (Karancsalja 2/A; KE-2)

10) kép: Középkorú, homogén, erdészeti beavatkozással régebb óta nem érintett cseres-tölgyes a Kápolna-hegy nyugatra lefutó, gerincén (Karancslapujtó 15/A; KE-2)

11) kép: Véderdő jellegű, a gyepszintben lappangó sás (*Carex humilis*) által dominált molyhos tölgyes állomány (Karancslapujtó 24/C; KE-3)

12) kép: Nagyon erősen gyomos, a nagyvad által kitaposott-kilegelt gyepszintű molyhos tölgyes állományok a Kápolna-hegy déli gerincén (Salgótarján 1/A; KE-3)

13) kép: Gazdag mohaszőnyeggel rendelkező, középkorú, cserrel elegyes mészkerülő tölgyes a Kercseg-tető északi oldalában (Salgótarján 116/C; KE-4)

14) kép: Üde kaszálórétnek otthont adó, öreg hagyásfákkal tarkított tisztás (egyben frekventált kirándulóhely) a Kercseg-laposon (Salgótarján 115/TI; KE-6)

15) kép: Üde kaszálórét a Ceberna-völgy torkolatánál, ideiglenesen kialakított faanyag-rakodóval (Karancsalja 4/TI; KE-6)

16) kép: Üde kaszálórét, a háttérben regenerálódó, fenyőelegyes lombos állományok (Karancslapujtó 26/A; KE-7)

17) kép: Idős, alig lombelegyes feketefenyves állomány a Kápolna-hegy nyugati gerincén (Karancslapujtó 16/E; KE-8)

18) kép: Hegylábi, erős fekete bodza cserjeszinttel rendelkező, a gyepszintben nitrofil gyomok által dominált akácos (Karancsalja 20/E; KE-8)

19) kép: A Farkas-kő sziklakibúvására telepített kőbánya, amit már az 1940-es években felhagytak; körülötte molyhos tölgyes állományok (Salgótarján 115/TN; KE-9)

20) kép: Antennák a Karancs főgerincén: az idős állomány alatt egy kisebb, konténerekből álló telephely biztosítja a műszaki kiszolgálást (Karancslapujtó 13/B; KE-9)

21) kép: Az újjáépített Margit-kápolna és a harangláb a Kápolna-hegy csúcsán: a helyszín látogatott kegyhely, illetve zarándokhely (Karancslapujtó 14/C; KE-10)

22) kép: Helyreállított, felújított, szabadon látogatható remetelak a Karancs-kápolna keleti oldalában (Karancsalja1/A; KE-10)

7. Jóváhagyó nyilatkozat

AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUBN20063 Karancs kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUBN20063 Karancs Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan

természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2020. július „26.”
